

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**RAČUNOVODSKI IZZIVI KOSOLIDIRANJA RAČUNOVODSKIH
IZKAZOV**

Ljubljana, april 2024

EMA KLJUN

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Ema Kljun, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Računovodski izzivi konsolidiranja računovodskih izkazov, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem.

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi;
11. da sem preverila verodostojnost informacij, ki izhajajo iz zapisov na podlagi uporabe orodij umetne inteligence.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

1	UVOD	1
2	KONSOLIDACIJA	3
2.1	Opredelitev konsolidacije	3
2.2	Opredelitev skupine podjetij	4
2.2.1	Skupina po ZGD-1	4
2.2.2	Skupina po SRS.....	5
2.2.3	Skupina po MSRP	5
2.3	Pogoji za konsolidacijo	6
2.4	Razlogi za konsolidiranje	6
2.5	Zavezanci za pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov	7
2.6	Teorije konsolidiranja	8
2.6.1	Interesna teorija	8
2.6.2	Teorija obvladujočega podjetja	9
2.6.3	Teorija enotnega podjetja	9
2.7	Konsolidacijske metode	9
2.7.1	Popolno konsolidiranje.....	10
2.7.2	Kapitalska metoda	11
2.7.3	Sorazmerna metoda	13
2.8	Omejitve konsolidiranih računovodskih izkazov	14
3	POSTOPEK KONSOLIDIRANJA	15
3.1	Obračun poslovne združitve	15
3.1.1	Razpoznavna prevzemnika.....	15
3.1.2	Izračun nabavne vrednosti poslovne združitve	16
3.1.3	Razporeditev nabavne vrednosti poslovne združitve	16
3.1.4	Izračun dobrega imena	17
3.2	Postopek popolnega konsolidiranja	17
3.2.1	Konsolidiranje kapitala	18
3.2.2	Izločanje medsebojnih terjatev in obveznosti	20
3.2.3	Izločanje medsebojnih prihodkov in odhodkov	22
3.2.4	Izločanje dividend	24

3.2.5 Izločanje vmesnih dobičkov in izgub.....	24
3.2.6 Obračun odloženih davkov.....	25
3.3 Postopek sorazmernega konsolidiranja	26
3.4 Konsolidiranje v večstopenjskih skupinah	27
4 PRIMER IZDELAVE KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	28
4.1 Izkaz finančnega položaja.....	28
4.1.1 Popolna konsolidacija	28
4.1.2 Sorazmerno konsolidiranje.....	37
4.2 Izkaz poslovnega izida.....	42
4.2.1 Popolna konsolidacija	42
4.2.2 Sorazmerno konsolidiranje.....	44
4.3 Ugotovitve in priporočila	46
5 SKLEP.....	48
LITERATURA IN VIRI.....	50

KAZALO TABEL

Tabela 1: Vrste družb	8
Tabela 2: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru dobrega imena ob nakupu 100-odstotnega deleža (v EUR)	30
Tabela 3: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru dobrega imena ob nakupu 80-odstotnega deleža (v EUR)	32
Tabela 4: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 100-odstotnega deleža (v EUR).....	34
Tabela 5: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 80-odstotnega deleža (v EUR).....	36
Tabela 6: Bilanca stanja podjetja C in podjetja D in konsolidirana bilanca stanja skupine C v primeru dobrega imena (v EUR).....	39
Tabela 7: Bilanca stanja podjetja C in podjetja D in konsolidirana bilanca stanja skupine C v primeru presežka nad nabavno vrednostjo (v EUR)	41
Tabela 8: Izkaz poslovnega izida podjetja A in podjetja B in konsolidirani izkaz poslovnega izida skupine A v primeru nakupa 100-odstotnega deleža (v EUR).....	44
Tabela 9: Izkaz poslovnega izida podjetja C in podjetja D in konsolidirani izkaz poslovnega izida skupine C v primeru nakupa 30-odstotnega deleža (v EUR)	46

KAZALO SLIK

Slika 1: Metode konsolidiranja	10
--------------------------------------	----

SEZNAM KRATIC

MRS – Mednarodni računovodski standardi

MSRP – Mednarodni standardi računovodskega poročanja

PSR – Pravila skrbnega računovodenja

SRS – Slovenski računovodski standardi

ZGD-1 – Zakon o gospodarskih družbah

1 UVOD

Vsako podjetje stremi k nenehnemu povečevanju vrednosti premoženja in s tem konkurenčnosti. Rast podjetja se lahko doseže na različne načine, med njimi so tudi prevzem, pripojitev ali spojitev dveh ali več podjetij. S tem nastane skupina podjetij in prav zaradi skupin podjetij so se pojavili konsolidirani računovodski izkazi in potreba po pripravi le teh.

Konsolidirani računovodski izkazi nastanejo s postopkom konsolidacije. To je postopek združevanja finančnih podatkov podjetij iz skupine podjetij (Kenton, 2020).

Konsolidirani računovodski izkazi so računovodski izkazi skupine podjetij, ki izgledajo, kot da so izkazi enega samega podjetja. V njih so računovodski izkazi odvisnih podjetij združeni z računovodskimi izkazi obvladujočega podjetja in predstavljajo finančni in premoženjski položaj skupine podjetij ter njeno poslovno uspešnost (AccountingTools, 2023).

Ker lahko obvladujoča družba vpliva na poslovanje odvisnih družb, so ti vplivi v konsolidiranih računovodskih izkazih izločeni zato, da sta prikazana premoženjski in finančni položaj, poslovna uspešnost pa resnična in poštena (Vrankar, 2006, str. 189).

Konsolidirani računovodski izkazi sestavljajo (AccountsIQ, 2024):

- konsolidirano bilanco stanja,
- konsolidirani izkaz poslovnega izida,
- konsolidirani izkaz denarnih tokov,
- konsolidirani izkaz gibanja kapitala,
- konsolidirani izkaz vseobsegajočega donosa.

Glede na stališče, za katero se zavzemamo pri konsolidiranju, ločimo tri teorije konsolidiranja. To so interesna teorija, teorija obvladujočega podjetja in teorija enotnega podjetja (Vollenweider, 2011, str. 8).

Glede na način vključitve morebitnega manjšinskega deleža pa ločimo 3 metode konsolidiranja, in sicer popolno konsolidacijo, sorazmerno metodo in kapitalsko metodo (Vollenweider, 2011, str. 10).

Konsolidacijo računovodskih izkazov v Sloveniji ureja Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Ur. l. RS, št. 65/09, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12 in 44/13, bolj podrobno Pravila skrbnega računovodenja (PSR) ter Mednarodni standardi računovodskega poročanja (angl. International Financial Reporting Standards, v nadaljevanju MSRP), primerljivost računovodskih izkazov na mednarodni ravni pa pokrivajo Mednarodni računovodski standardi (angl. International Accounting Standards, v nadaljevanju MRS).

Poleg svojih prednosti pa imajo konsolidirani računovodski izkazi tudi kar nekaj slabosti. Ena izmed slabosti je ta, da lahko bralec verjame, da je sodelovanje s katerim koli izmed

podjetij v skupini isto kot sodelovanje s skupino podjetij. Mislijo lahko, da so za pokritje zneska, ki ga mora eno podjetje v skupini poravnati tretjim osebam, na voljo sredstva, ki so v lasti skupine. Na voljo pa so le sredstva tega podjetja, ki dolguje tretji osebi, ne pa tudi sredstva preostalih podjetij v skupini. Podjetja v skupini so med seboj vseeno pravno ločena in niso dolžna poravnati obveznosti drugih podjetij vključenih v skupino (tudi, če podjetju v skupini grozi stečaj) (Atrill in McLaney, 2002, str. 284).

Poleg tega za manjšinske lastnike odvisnih podjetij konsolidirani računovodski izkazi ne dajo informacij, ki so potrebne za njihovo odločitev o morebitnem vlaganju v odvisno podjetje. Odvisno podjetje mora zato manjšinskim lastnikom poslovne rezultate predstaviti v posebnih računovodskih izkazih (Epstein, 2004, str. 1). To pa sta le dve od več slabosti.

Priprava konsolidiranih računovodskih izkazov je zahtevno opravilo, ki zahteva veliko znanja in časa. Znanje pa ni potrebno le za tistega, ki pripravlja konsolidirane izkaze, ampak tudi za tistega, ki izkaze bere in uporablja pri svojih odločitvah.

Namen mojega magistrskega dela je s pomočjo tuje in domače literature predstaviti konsolidacijo in postopek konsolidiranja ter konsolidirane računovodske izkaze. Magistrsko delo bo v pomoč tistim, ki se ukvarjajo s konsolidiranjem (zaposlenim v finančno-računovodskih službah, strokovnim sodelavcem, revizorjem), saj bom v njej podrobno predstavila postopek konsolidiranja, zakonodajo, ki obravnava konsolidiranje, opozorila pa bom tudi na izzive in probleme v zvezi s pripravo konsolidiranih izkazov. V pomoč bo tudi uporabnikom pri branju in razumevanju izkazov, da bodo informacije iz izkazov pravilno razumljene in da bodo odločitve, sprejete na podlagi konsolidiranih izkazov, prave.

Cilj mojega dela je natančno preučiti konsolidacijo in postopek konsolidiranja, s procesom priprave konsolidiranih računovodskih izkazov pa analizirati različne probleme, do katerih prihaja pri konsolidiranju. Vprašanja, na katera sem s pripravo magistrskega dela želela odgovoriti, so:

- Kaj je konsolidacija in kakšen je njen namen?
- Kako pripraviti konsolidirane računovodske izkaze?
- Kateri so glavni izzivi pri pripravi konsolidiranih izkazov in s kakšnimi problemi se pri pripravi soočamo?

Magistrsko delo je bilo pripravljeno na podlagi analitičnega pristopa. S pomočjo raznih teoretičnih, sekundarnih virov (knjige, spletna literatura, strokovne revije in članki) sem preučila konsolidacijo, postopek konsolidiranja, konsolidirane računovodske izkaze in predpise s področja konsolidacije. Preučila sem SRS, MSRP in zakonske predpise (predvsem ZGD-1). Vse sem natančno opisala z metodo deskripcije. Uporabila sem tujo in domačo literaturo, s pomočjo katere sem v zadnjem poglavju pripravila primer konsolidiranih računovodskih izkazov. Pri pripravi mi je bilo v pomoč tudi znanje, pridobljeno na študiju in delovne izkušnje.

Magistrsko delo je razdeljeno na tri glavna poglavja in več podpoglavij.

Po uvodu, v katerem sem predstavila namen, cilj, uporabljene metode in strukturo dela, sem v prvem poglavju predstavila konsolidacijo, skupino podjetij, pogoje in razloge za konsolidacijo, teorije in metode ter zakonodajo, ki obravnava konsolidacijo. V tem poglavju so tudi predstavljeni vsi pojmi, ki bodo uporabljeni v prihodnjih poglavjih. V drugem poglavju je predstavljen postopek konsolidiranja ob uporabi metode popolnega konsolidiranja, sorazmernega konsolidiranja in konsolidiranja v večstopenjskih skupinah. V tretjem poglavju pa sledi primer konsolidiranih računovodskih izkazov z uporabo metode popolnega konsolidiranja in metode sorazmernega konsolidiranja. Na koncu, v sklepu, so povzete glavne ugotovitve.

2 KONSOLIDACIJA

2.1 Opredelitev konsolidacije

Konsolidacija je postopek združevanja finančnih podatkov podjetij iz skupine podjetij (Kenton, 2020).

Podlaga za pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov so posamični računovodski izkazi podjetij, ki predstavljajo položaj posameznega podjetja (Kenton, 2024).

S postopkom konsolidacije se pripravijo konsolidirani računovodski izkazi. V konsolidiranih računovodskih izkazih so predstavljeni finančni položaj in poslovni izid skupine podjetij, kot da bi šlo le za eno podjetje. Predstavljajo resnično in pošteno sliko o finančnem in poslovnem položaju skupine, podlaga za njihovo sestavljanje pa so posamični računovodski izkazi podjetij v skupini s primernimi konsolidacijskimi popravki. Konsolidacija se torej uporablja v primeru povezanih podjetij, ker se s tem izloči vpliv povezav med podjetji, ki predstavljajo skupino (Zadel, 2023).

Konsolidirani finančni izkazi vključujejo poročila o vseh finančnih dejavnostih in položaju skupine podjetij. Ta poročila sestavljajo (AccountsIQ, 2024):

- *Konsolidirano bilanco stanja*, ki vključuje sredstva, obveznosti in kapital skupine podjetij. Višino bodočih denarnih tokov lahko investitorji ocenijo na podlagi informacij o vrednosti in vrsti investicij, obveznosti zaradi prejetih posojil in vrednosti lastniškega kapitala skupine podjetij, ki so predstavljeni v konsolidirani bilanci stanja.
- *Konsolidirani izkaz poslovnega izida*, ki vključuje prihodke in odhodke skupine podjetij. Iz tega je razviden poslovni uspeh skupine podjetij. Na podlagi konsolidiranega izkaza poslovnega izida lahko investitorji ugotavljajo dobičkonosnost, kreditno sposobnost in vrednost investicije v skupino podjetij.

- *Konsolidirani izkaz denarnih tokov* vsebuje informacije, ki so investitorjem v pomoč pri odločitvah o poslovanju, financiranju in investiranju skupine podjetij. Iz tega izkaza se lahko razberejo razlogi za povečanje oziroma zmanjšanje denarnih sredstev, česar pa iz prej omenjenih izkazov ne moremo razbrati. Možno je, da skupina podjetij prikazuje dobiček, denarni rok pa ima negativen in obratno.
- *Konsolidirani izkaz gibanja kapitala* predstavlja vsa povečanja in zmanjšanja postavk kapitala v določenem obdobju, ločeno po posameznih sestavinah.
- *Konsolidirani izkaz vseobsegajočega donosa* vsebuje informacije, ki niso pripoznane v konsolidiranem izkazu poslovnega izida, vseeno pa vplivajo na velikost celotnega lastniškega kapitala.

2.2 Opredelitev skupine podjetij

Skupina podjetij je sestavljena iz obvladujočega podjetja in vsaj enega odvisnega podjetja (Zadel, 2023).

Do nastanka odvisnega podjetja pride, ko eno podjetje ustanovi drugo ali ob nakupu deleža ali delnic drugega podjetja s strani obvladujočega podjetja. Tako nastane skupina podjetij, ki se deli na obvladujoče podjetje, ki ima naložbo v drugem podjetju in odvisno družbo (Data, d. o. o., 2016).

Odvisno podjetje je obvladovano s strani obvladujočega podjetja in zato morata biti poslovanji obeh podjetij predstavljeni na konsolidiran način, čeprav sta podjetji še vedno različni pravni osebi (Epstein, 2004, str. 1).

Poznamo različne opredelitve skupine podjetij glede na ZGD-1, SRS in MSRP, ki pa so si med seboj precej podobne.

2.2.1 Skupina po ZGD-1

56. člen ZGD-1 določa, da je skupina podjetij sestavljena iz obvladujočega in vseh odvisnih podjetij.

2. odstavek 56. člena tega zakona določa pogoje, na podlagi katerih je družba obvladujoča drugi družbi. Pogoji so:

- lastništvo nad glavnino glasovalnih pravic v drugi družbi;
- pravica do imenovanja ali odpoklica večine članov posloводства oziroma nadzornega sveta druge družbe, hkrati pa je tudi družbenik te družbe;
- podjetniška pogodba ali drugi pravni temelj mu daje možnost prevladujočega vpliva v drugi družbi;
- pogodba z ostalimi družbeniki mu daje možnost za nadzor nad glavnino glasovalnih pravic v drugi družbi in je v tej družbi tudi družbenik;

- imetje nadvladujočega vpliva nad drugo družbo oziroma si drugo družbo dejansko podredi ali pa jo vodi.

2.2.2 Skupina po SRS

SRS skupino podjetij opredeljuje kot gospodarsko enoto, ki nima svojih pravic in dolžnosti in ni pravna enota. Sestavljajo jo (10. člen SRS):

- obvladujoče podjetje;
- podjetja, odvisna od obvladujočega podjetja zaradi večinskega deleža v kapitalu;
- podjetja, odvisna od obvladujočega podjetja zaradi nadvladujočega vpliva iz drugih razlogov.

SRS ločuje odvisno podjetje in pridruženo podjetje. Podjetje, ki je obvladovano s strani drugega podjetja, je odvisno podjetje. Podjetje, ki pa drugo podjetje obvladuje, je obvladujoče podjetje. Poznamo tudi podjetja, v katerih ima drugo podjetje le pomemben vpliv in ne predstavljajo niti odvisnega podjetja in tudi ne skupnega aranžmaja. Ta podjetja so pridružena podjetja, ki jih ločimo tudi glede na to, kakšen vpliv nanj ima naložbenik. Če ima na podlagi odvisnih podjetij 20 % ali več glasovalnih pravic v podjetju, ima pomemben vpliv, če pa ima manj kot 20 % glasovalnih pravic v podjetju, nima pomembnega vpliva, razen če je vpliv mogoče dokazati. Vpliv je dokazan, če drži vsaj ena od spodnjih trditev (10. člen SRS):

- naložbenik zastopa podjetje v upravnem odboru ali v drugem organu, ki ima odločitveno vlogo v podjetju;
- naložbenik sodeluje pri odločitvah;
- posli med podjetjem, ki vlaga v drugo podjetje in podjetjem, v katero vlaga, so ključni;
- vodilno osebje si naložbenik in podjetje, v katero naloži, med seboj izmenjujeta;
- zagotavljati si pomembne in ključne strokovne informacije.

2.2.3 Skupina po MSRP

Tudi po MSRP skupino podjetij sestavlja obvladujoče in vsa odvisna podjetja. Podjetje, ki ima več kot 50 % glasovalnih pravic v drugem podjetju, pridobi možnost nad obvladovanjem drugega podjetja, razen če je možno dokazati, da lastništvo nad glasovalnimi pravicami ne predstavlja obvladovanja. Tudi če podjetje ne pridobi več kot 50 % glasovalnih pravic drugega podjetja, ima še vedno priložnost pridobiti možnost obvladovanja drugega podjetja, če z združitvijo pridobi (IFRS Foundation, brez datuma):

- več kot 50 % glasovalnih pravic, ki temeljijo na sporazumu, sklenjenim z ostalimi lastniki;

- pravico do odločanja o finančnih in poslovnih korakih, ki temelji na pogodbi z ostalimi lastniki;
- pravico do imenovanja in odpoklica večine članov upravnega odbora ali drugega organa, ki ima odločitveno vlogo v podjetju in obvladovanje poteka prek tega odbora ali organa;
- večino glasov na srečanjih upravnega odbora ali drugega organa, ki ima odločitveno vlogo v podjetju in obvladovanje poteka prek tega odbora ali organa.

Pomembno je torej, kako je lastništvo glasovalnih pravic urejeno pravno oziroma pogodbeno in ne kako tudi dejansko poteka.

2.3 Pogoji za konsolidacijo

Glavni pogoj za izdelavo konsolidiranih računovodskih izkazov je prisotnost skupine podjetij, ki lahko nastane z eno izmed spodnjih poslovnih družitev (Lahovnik, 2013, str. 2):

- priključitev oziroma pripojitev,
- združitve oziroma spojitve,
- prevzem.

O priključitvi oziroma pripojitvi največkrat govorimo, kadar se združita dve podjetji, lahko pa tudi več. Sredstva, obveznosti in kapital enega podjetja se prenesejo na drugo podjetje, prvo podjetje pa preneha obstajati (Odar, 2000, str. 22).

Združitve oziroma spojitve je podobna priključitvi, razlika je ta, da se sredstva, obveznosti in kapital obeh podjetij prenesejo na novo podjetje, prvotni dve podjetji pa prenehata obstajati (Odar, 2000, str. 22).

Prevzem imenujemo poslovno združitve, pri kateri prevzemnik pridobi pravico nad obvladovanjem čistega premoženja in nad poslovanjem prevzetega podjetja, saj s prevzemom pridobi delnice oziroma deleže prevzetega podjetja. Prevzemnik ima glavnino glasovalnih pravic in to mu dovoljuje upravljati prevzeto podjetje. Ima torej možnost vplivati na poslovanje drugega podjetja in zanj sprejemati odločitve (Lahovnik, 2013, str. 2).

Med vsemi tremi poslovnimi združitvami samo v primeru prevzema odvisno podjetje ostane samostojno podjetje, zato samo v tem primeru nastane skupina podjetij, ki mora sestavljati konsolidirane računovodske izkaze, saj s prevzemom pride do razmerja med odvisnim in obvladujočim podjetjem (Lakner, 2008, str. 12).

2.4 Razlogi za konsolidiranje

Posamični računovodski izkazi obvladujočega podjetja uporabnikom izkazov in delničarjem ne povedo veliko o poslovanju odvisnih podjetij, zato je priprava konsolidiranih računovodskih izkazov pomembna za pošten in resničen prikaz poslovanja skupine podjetij.

Razlogi za pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov so (Milorrie Campos, 2023):

- *Celostni pogled na finančno uspešnost skupine podjetij* – investitorji, delničarji, revizorji, upniki, regulatorni organi in uprava obvladujočega podjetja lahko prek konsolidiranih računovodskih izkazov spremljajo finančno stanje skupine podjetij, hkrati pa lahko spremljajo tudi uspešnost vsakega posameznega podjetja v skupini. S tem lahko ocenijo najboljše in najslabše uspešna podjetja v skupini. Bistvenega pomena so tudi pri prepoznavanju šibkih točk, potencialnih finančnih tveganjih in priložnostih za rast.
- *Višja motivacija* – pregled nad finančnim položajem celotne skupine lahko dodatno motivira tako obvladujoče kot tudi odvisna podjetja.
- *Jasna vizija ciljev in prioritet* – konsolidirani računovodski izkazi omogočajo vpogled v cilje in prioritete skupine. Vsako podjetje v skupini si lahko z njimi pomaga oceniti, ali so njegove poslovne dejavnosti na pravi poti k doseganju ciljev ali pa se od njih oddaljujejo.
- *Nadzor nad notranjimi računovodskimi politikami* – iz konsolidiranih računovodskih izkazov se lahko razbere, ali vsa podjetja v skupini upoštevajo dogovorjene računovodske usmeritve.
- *Pomoč pri odločanju* – vodstvo podjetja si s konsolidiranimi računovodskimi izkazi pomaga pri sprejemanju poslovnih odločitev, zato je pomembno, da je finančno poročanje natančno, pravočasno in da temelji na resničnih podatkih.
- *Pomoč pri poročanju* – finančne informacije obvladujočega in odvisnih podjetij so lahko zelo razpršene. S konsolidiranimi računovodskimi izkazi se pripravi standardiziran pogled na vse ključne podatke, ki so potrebni za analizo in poročanje.
- *Upoštevanje računovodskih standardov in predpisov.*

V konsolidacijo računovodskih izkazov je vloženo precej dela, časa in stroškov, zato si podjetja prizadevajo te izkaze čim bolj povezati z ostalimi postopki v podjetju, na primer pri načrtovanju in kontrolingu, in jih ne uporabljajo le za poročanje (Vrankar, 2007).

2.5 Zavezanci za pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov

»Družba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je obvladujoča eni ali več družbam s sedežem v Republiki Sloveniji ali zunaj nje (odvisne družbe), mora pripraviti tudi konsolidirano letno poročilo, če je obvladujoča družba ali ena od odvisnih družb organizirana kot kapitalska družba, kot dvojna družba ali kot druga istovrstna pravnoorganizacijska oblika po pravu države sedeža družbe.« (56. člen ZGD-1).

Če obvladujoča družba skupaj z odvisnimi družbami ne velja za veliko družbo, ji ni potrebno pripraviti konsolidiranega letnega poročila, vendar se pogoj čistih prihodkov od prodaje in vrednost aktive, ki sta predstavljena v tabeli 1, povečata za 20 %. Za veliko družbo velja, da ni mikro, majhna ali srednja družba. Tabela 1 predstavlja pogoje za mikro, majhne in srednje

družbe. Če družba dosega dva izmed teh pogojev, velja za mikro, majhno oziroma srednjo družbo (56. člen ZGD-1).

Tabela 1: Vrste družb

Vrsta	Povprečno zaposlenih poslovnem letu	št. v	Čisti prihodki od prodaje	Vrednost aktive
Mikro	≤10		≤700.000 EUR	≤350.000 EUR
Majhna	≤50		≤8.000.000 EUR	≤4.000.000 EUR
Srednja	≤250		≤40.000.000 EUR	≤20.000.000 EUR

Vir: lastno delo na podlagi 56. člena ZGD-1.

Ta pogoj pa ne velja, če je katera izmed odvisnih družb ali obvladujoča družba subjekt javnega interesa in če ima obvladujoča družba le odvisne družbe, ki jih je mogoče izključiti, ker niso pomembne za resničen in pošten prikaz. Obvladujoča družba mora v tem primeru v prilogi h konsolidiranim izkazom navesti vse te odvisne družbe in navesti razloge za izključitev (56. člen ZGD-1).

Obvladujoča družba, ki je odvisna družba družbe iz države članice in se z njenimi vrednostnimi papirji ne trguje na trgu, ni zavezana k pripravi konsolidiranega letnega poročila (izvzeta družba), če ima družba iz države članice vse deleže v izvzeti družbi oziroma ima več kot 90 % deležev in se ostali družbeniki strinjajo z izvzetjem. Mora pa biti izvzeta družba vključena v konsolidacijo obvladujoče družbe iz države članice (56. člen ZGD-1).

2.6 Teorije konsolidiranja

Za določitev teorije konsolidiranja si je treba odgovoriti na vprašanje: »Čigavo stališče je treba zavzeti pri konsolidiranju?« Če je odgovor (Vollenweider, 2011, str. 8):

- stališče večinskega lastnika, se uporabi interesna teorija;
- stališče vseh lastnikov, torej lastnikov obvladujočega podjetja in lastnikov odvisnih podjetij, se uporabi teorija enotnega podjetja;
- stališče večinskih in manjšinskih lastnikov, se uporabi teorija obvladujočega podjetja.

2.6.1 Interesna teorija

Interesna metoda se osredotoča na interes večinskega lastnika. Predpostavka te teorije je, da obvladujočemu podjetju pripada sorazmerni del vseh sredstev, obveznosti in kapitala odvisnega podjetja, samo ta del pa je tudi vključen v konsolidacijo. Iz tega razloga gre pri tej teoriji za sorazmerno konsolidacijo (Vollenweider, 2011, str. 9).

2.6.2 Teorija obvladujočega podjetja

Teorija obvladujočega podjetja v ospredje postavlja interes večinskih in manjšinskih lastnikov. Gre za razširjeno različico interesne teorije, le da je ta bolj primerljiva in uporabna. V konsolidiranih računovodskih izkazih so vključena vsa sredstva in obveznosti odvisnega podjetja, ločena postavka med obveznostmi pa prikazuje deleže, ki jih imajo v lasti manjšinski lastniki. Ta metoda je bolj pogosto uporabljena kot interesna metoda (Vollenweider, 2011, str. 9).

2.6.3 Teorija enotnega podjetja

Ta teorija vse lastnike obravnava enako. Vsa sredstva in obveznosti ter poslovni dogodki med podjetji v skupini pripadajo skupini, manjšinski deleži pa so vključeni kot del kapitala skupine. Med večinske in manjšinske lastnike se razdeli tudi sorazmerni del dobička oziroma izgube. Ta teorija je pogosteje uporabljena kot teorija obvladujočega podjetja, saj so informacije bolj primerljive in podrobne. V Sloveniji je ta teorija izhodišče za pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov (Vollenweider, 2011, str. 8).

2.7 Konsolidacijske metode

Glede na to, kako obvladujoče podjetje vpliva na povezano podjetje, ločimo različne metode sestavljanja konsolidiranih izkazov. Kadar gre za obvladujoče in odvisna podjetja, govorimo o popolnem konsolidiranju. Kapitalska metoda se uporablja kadar ima naložbenik v pridruženih podjetjih pomemben in ne prevladujoč vpliv, metoda sorazmernega konsolidiranja pa je uporabljena v primeru skupaj obvladovanih podjetij. V tem primeru se lahko uporabi tudi kapitalska metoda (Vrankar, 2011, str. 195).

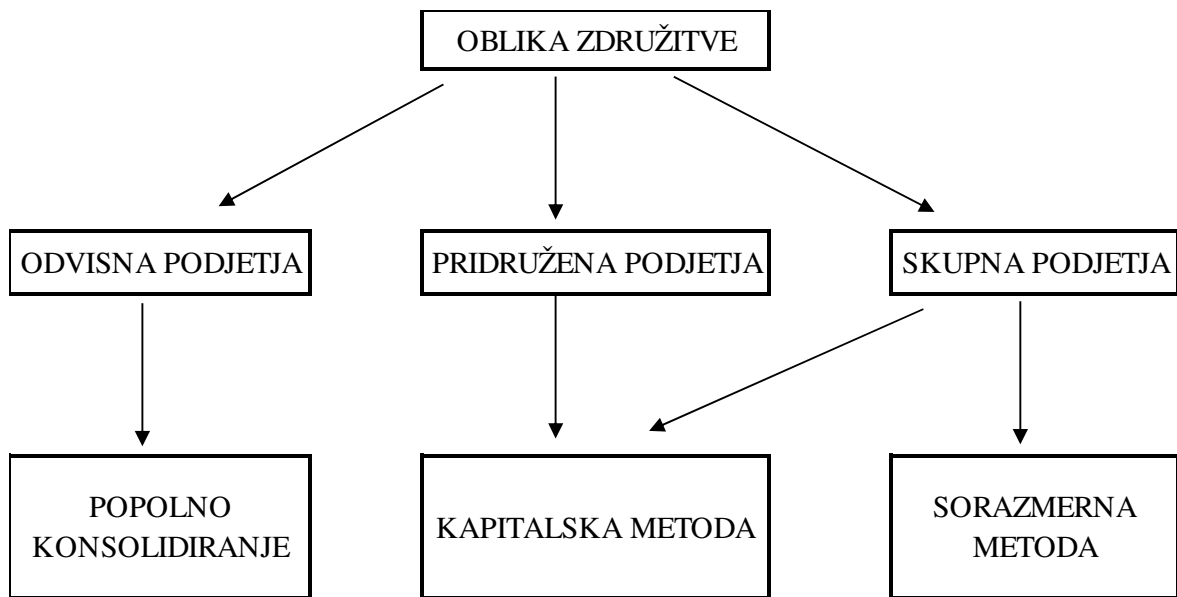
Metode torej ločimo na način vključitve morebitnega manjšinskega deleža (Vollenweider, 2011, str. 10).

Metodi konsolidiranja v pravem pomenu sta popolno konsolidiranje in sorazmerno konsolidiranje, kapitalska metoda pa je le metoda, s katero se vrednoti in izkazuje naložbe v kapital drugih podjetij (Vuk, 2011).

Popolno konsolidiranje in sorazmerno konsolidiranje se glede na vsebino in čas metode delita še na (Vrankar, 2011, str. 195):

- metodo verižnega konsolidiranja
- metodo hkratnega (simultanega) konsolidiranja.

Slika 1: Metode konsolidiranja

Vir: lastno delo.

2.7.1 Popolno konsolidiranje

Metoda popolne konsolidacije se običajno uporablja, kadar ima obvladujoče podjetje več kot 50-% delež v odvisnem podjetju. Sredstva, obveznosti in kapital odvisnega podjetja so v konsolidacijo vključeni v celoti, tudi če delež obvladujočega podjetja ni 100 %. V tem primeru je manjšinski delež vključen v ločeni postavki med kapitalom. Dobiček oziroma izguba, ki pripada manjšinskemu deležu, je iz konsolidacije izločena (Vollenweider, 2011, str. 10).

S postopkom popolne konsolidacije se seštejejo vse postavke iz računovodskih izkazov podjetij vključenih v skupino. Zaradi potrebe po predstavitvi skupine, kot bi šlo samo za eno podjetje, je potrebno izločiti (Pavliha, 2021):

- poslovne terjatve in obveznosti, ki so nastale med podjetji v skupini,
- prihodke in odhodke, ki izvirajo iz dogodkov med podjetji v skupini,
- naložbe obvladujočega podjetja in deleže v kapitalu oziroma dolgove v skupini,
- neizržene čiste dobičke in izgube, ki so nastale v povezavi z dogodki med podjetji v skupini.

Dodatno je za pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov treba še (Pavliha, 2021):

- ločeno prikazati manjšinske deleže v kapitalu, čistem dobičku in vseobsegajočem donosu,
- znova izračunati davke in jih časovno razmejiti.

Popolna konsolidacija je lahko pravilno izvedena le pod spodaj naštetimi pogoji (Slovenski inštitut za revizijo, 2016, str. 61):

- Računovodske usmeritve v posamičnih računovodskih izkazih odvisnih podjetij so usklajene z računovodskimi usmeritvami obvladujočega podjetja.
- Postavke v posamičnih računovodskih izkazih odvisnih podjetij so enake ali podobne postavkam v računovodskih izkazih obvladujočega podjetja. Če niso tako oblikovane, so odvisna podjetja dolžna pripraviti ločene računovodske izkaze za izvedbo konsolidiranja.
- Posamični računovodski izkazi podjetij v skupini so sestavljeni za enako poslovno leto. Če so poslovna leta različna, je treba preračunati vrednost učinkov pomembnih poslovnih dogodkov v odvisnih podjetjih, katerih čas nastanka je v vmesnem obdobju, ki ni daljše od treh mesecev. Namesto tega lahko odvisna podjetja pripravijo posamične računovodske izkaze za vmesni čas.
- Metoda, ki se uporablja za prevedbo iz tuje valute, v kateri so predstavljeni posamični računovodski izkazi odvisnih podjetij, v valuto obvladujočega podjetja, mora biti vnaprej določena. Po navadi se pri pretvorbi sredstev in obveznosti uporablja srednji tečaj Banke Slovenije, za pretvorbo prihodkov in odhodkov pa povprečni srednji tečaj.

Pri popolnem konsolidiranju je obvezna prevzemna oziroma nakupna metoda. V zameno za gotovino ali druge predmete prejšnji lastniki odvisnega podjetja prodajo svoje deleže, s tem pa tudi svoj vpliv na odvisno podjetje. Prevladujoč vpliv se prenese na obvladujoče podjetje, ki je kupilo sredstva in obveznosti odvisnega podjetja. Za skupino podjetij kupnina, plačana za nakup deležev odvisnega podjetja, pomeni odtok sredstev. Poleg opisanega pa se nakupna metoda lahko uporabi tudi ob ustanovitvi odvisnega podjetja s strani obvladujočega podjetja (Turk, 2004, str. 559).

V MSRP 3 je določeno, da se pri prevzemni oziroma nakupni metodi vedno uporabi metoda poštene vrednosti, in ne metoda knjigovodske vrednosti. Knjigovodske vrednosti sredstev in obveznosti odvisnega podjetja morajo biti torej prevrednotene na poštene vrednosti (IFRS Foundation, brez datuma).

Z uporabo metode knjigovodske vrednosti, ki se je pred MSRP 3 lahko uporabljala, pa so se knjigovodske vrednosti iz bilance stanja odvisnega podjetja lahko ne glede na pošteno vrednost vključile v konsolidirane računovodske izkaze (Zadel, 2023).

2.7.2 Kapitalska metoda

Kapitalska metoda se uporablja v primeru pridruženih podjetij ter skupnih aranžmajev (Vollenweider, 2011, str. 11).

Skupina na povezano podjetje nima prevladujočega, ampak samo pomemben vpliv. Je metoda obračunavanja, pri kateri se finančna naložba najprej pripozna po nabavni vrednosti,

kasneje pa se preračuna za ponakupno spremembo naložbenikovega deleža v čistem premoženju podjetja, v katero vloži. Ob morebitnem izplačilu se knjigovodska vrednost finančne naložbe zmanjša, spremeni pa se tudi ob spremembi naložbenikovega sorazmernega deleža v kapitalu povezanega podjetja. Pridruženo podjetje ali skupni aranžma vpliva na naložbenikov poslovni izid in drugi vseobsegajoči donos. V poslovni izid naložbenika je vključen tudi njegov delež v poslovnem izidu podjetja, v katero je vložil, enako velja tudi za drugi vseobsegajoči donos (Zadel, 2023).

Pri pridruženih podjetjih prihaja do medsebojnih transakcij, pri katerih moramo izločiti nerealizirane dobičke, dividende in medsebojne transakcije.

Pridruženo podjetje je podjetje, v katerem ima naložbenik pomemben vpliv, ni pa odvisno podjetje in tudi ne naložbenikov skupni aranžma (Slovenski inštitut za revizijo, 2016, str. 65).

Pomemben vpliv pa pomeni zmožnost sodelovanja pri odločanju o politikah poslovanja podjetja, v katero se vloži, ampak ne pomeni tudi obvladovanja teh politik. Podjetje ima pomemben vpliv, če ima posredno ali neposredno vsaj 20 % glasovalnih pravic v podjetju, v katero vloži, razen če je možno dokazati, da vpliv ne obstaja. Tako deleži, ki jih ima obvladujoče podjetje neposredno v lasti, kot tudi deleži, ki jih ima v lasti posredno, prek odvisnih podjetij, se vključujejo v izračun deleža skupine v pridruženem podjetju oziroma skupnem aranžmaju (10. člen SRS).

Dokazi za pomemben vpliv podjetja so (10. člen SRS):

- zastopanje v upravnem odboru ali enakovrednem organu upravljanja pridruženega podjetja;
- sodelovanje pri oblikovanju politike in sodelovanje pri odločanju o dividendah ali drugih izplačilih;
- pomembne transakcije med podjetjem in pridruženim podjetjem;
- menjavanje vodilnega kadra med podjetji;
- omogočanje pomembnih strokovnih informacij.

Skupni aranžma je opredeljen kot aranžma, ki ga skupaj obvladujeta dve ali več strank (9. člen SRS).

Skupne aranžmaje ločimo na skupno dejavnost in skupni podvig, ki se razlikujeta glede na pravice in obveze strank (9. člen SRS):

- skupna dejavnost – podjetje ima pravice do sredstev in obveze iz obveznosti, povezanih z vlaganjem;
- skupni podvig – podjetje ima pravice do čistih sredstev vlaganja.

Stranka v skupnem podvigu s skupnim obvladovanjem je podvižnik.

Kapitalska metoda se ne uporablja v spodnjih primerih (Lakner, 2008, str. 31):

- podjetje je odvisno podjetje, ki je v celoti ali le delno v lasti drugega podjetja in se njegovi lastniki strinjajo, da se v podjetju kapitalska metoda ne uporablja;
- na javnem trgu se ne trguje z dolžniškimi ali kapitalskimi instrumenti;
- podjetje svojih računovodskih izkazov ni predložilo komisiji za vrednostne papirje ali drugi regulatorni organizaciji in tudi ni v postopku predložitve z razlogom, da bi izdalo katero koli skupino instrumentov na javnem trgu;
- zadnje ali vmesno obvladujoče podjetje pripravi konsolidirane računovodske izkaze, ki so v skladu z MSRP in so javno dostopni;
- če je podjetje organizacija tveganega kapitala, vzajemni sklad ali naložbeni sklad z enotami ali podobno podjetje, vključno z zavarovalnimi skladi, vezanimi na naložbe, se lahko odloči, da bo merilo finančne naložbe v ta pridružena podjetja in skupne podvige po pošteni vrednosti prek poslovnega izida v skladu z MSRP 9;
- za finančno naložbo ali del finančne naložbe v pridruženo podjetje ali skupni podvig, ki izpolnjuje merila za razvrstitev med sredstva za prodajo, se uporabi MSRP 5.

Pravila pri uporabi kapitalske metode (Slovenski inštitut za revizijo, 2016, str. 62):

- računovodski izkazi pridruženega podjetja morajo biti usklajeni z računovodskimi izkazi obvladujočega podjetja, od dneva, ko se začne pomemben vpliv, in do dneva, ko se ta vpliv preneha;
- naložbenikov delež se pripozna v poslovnem izidu in drugem vseobsegajočem donosu pridruženega podjetja ali skupnega podviga;
- dobro ime se vključi v knjigovodsko vrednost finančne naložbe;
- če delež v izgubi preseže vrednost naložbe v pridruženem podjetju ali skupnem podvigu, ki je obračunana po kapitalski metodi, skupaj z drugimi dolgoročnimi deleži do pridruženega podjetja, se delež podjetja zmanjša na nič in delež v prihodnjih izgubah se preneha pripoznavati. Pripozna se le še v obsegu, v katerem ima naložbenik pravne ali posredne obveze, da je opravil plačila v imenu pridruženega podjetja ali skupnega podviga.

2.7.3 Sorazmerna metoda

Sorazmerna metoda se uporablja v primeru lastništva deleža, ki je manjši ali enak 50 %. Podjetje torej skupaj z drugimi podjetji vloži kapital v povezano podjetje in ima nanj zato pomemben, ne pa obvladujoč vpliv (Zadel, 2023).

Z uporabo sorazmerne metode se prihodki, odhodki, sredstva in obveznosti povezanega podjetja združijo s primernimi postavkami podjetja s pomembnim vplivom v višini deleža v kapitalu, izloči pa se tisti del, ki pripada ostalim podjetjem (Vollenweider, 2011, str. 11).

Popolna konsolidacija v tem primeru ne bi bila primerna, saj imajo odvisna podjetja več različnih lastnikov in se zato ne morejo enačiti z eno samo gospodarsko enoto oziroma skupino podjetij.

Pri uporabi sorazmerne metode je tako kot pri uporabi popoldne konsolidacije treba (Vrankar, 2011, str. 218):

- konsolidirati kapital po nakupni metodi. Pri tem se delež manjšinskih lastnikov ne prikaže, kapitalski delež skupnega aranžmaja pa se obračuna s sorazmernim delom sredstev in obveznosti;
- izločiti sorazmerni del medsebojnih terjatev in obveznosti;
- izločiti sorazmerni del medsebojnih prihodkov in odhodkov;
- izločiti dobičke in izgube v sorazmernem delu;
- izločiti neiztržene čiste dobičke in čiste izgube, ki so nastale zaradi medsebojnih poslov. Pri tem je treba ločiti:
 - sredstva, ki so bila s strani skupine kupljena od skupnega aranžmaja (so v celoti vključena v konsolidirane izkaze) in
 - sredstva, ki so bila s strani skupnega aranžmaja kupljena od skupine (v konsolidirane izkaze so vključena v sorazmernem delu);
- davke ponovno obračunati in jih časovno razmejiti. V konsolidirane izkaze se vključi le sorazmerni del razlike v davčni obveznosti oziroma davčnih terjatvah in zaradi tega se tudi razmejeni davek iz dobička izračuna le na podlagi teh sorazmernih razlik.

Skupina je udeležena pri upravljanju in tudi pri dobičku oziroma izgubi skupnega aranžmaja, zato je sorazmerna vključitev skupnega aranžmaja pravilna za predstavitev povezanosti med skupnim aranžmajem in skupino (Vrankar, 2006, str. 181).

Sorazmerna metoda zagotavlja podrobnejše in natančnejše informacije (Marciano, 2024).

2.8 Omejitve konsolidiranih računovodskih izkazov

Poleg svojih prednosti pa imajo konsolidirani računovodski izkazi tudi slabosti (Lakner, 2008, str. 9):

- mnoge informacije posamičnih računovodskih izkazov se z združitvijo podatkov izgubijo;
- računovodski izkazi posameznih podjetij v skupini niso vedno primerljivi;
- poleg konsolidiranih računovodskih izkazov so za doseg resničnih računovodskih informacij obvezne tudi informacije o posamičnih podjetjih v skupini.

Uporabnik konsolidiranih izkazov lahko predpostavlja, da je poslovanje s posamičnim podjetjem v skupini enako kot poslovanje s celotno skupino, kar je napačno. Sredstva skupine namreč niso na voljo vsem podjetjem za pokritje njihovih obveznosti tretjim osebam

in so zato na voljo samo sredstva tega podjetja, saj so podjetja v skupini med seboj pravno ločena. Tudi če enemu izmed podjetij v skupini grozi stečaj, ne obstaja zakonska obveza nobenega drugega podjetja v skupini, da pokrije dolgove tega podjetja (Lakner, 2008, str. 9).

Slabost obstaja tudi za manjšinske lastnike odvisnih podjetij, saj jim konsolidirani izkazi ne nudijo informacij, ki jih potrebujejo za morebitne naložbe v odvisna podjetja. Zato mora odvisno podjetje za manjšinske lastnike pripraviti posebne računovodske izkaze, v katerih predstavi svoje rezultate (Epstein, 2004, str. 1).

V primeru dejavnosti podjetja, ki se precej razlikuje od dejavnosti ostalih podjetij v skupini, konsolidirani računovodski izkazi ne predstavljajo uspešnosti tega podjetja v primerjavi z ostalimi podjetji v isti panogi. Podjetja zato pogosto oblikujejo ekonomsko različne dele, da med seboj ločijo posamezne dejavnosti in področja, na katerih skupina posluje (Haller, 2003, str. 444).

3 POSTOPEK KONSOLIDIRANJA

3.1 Obračun poslovne združitve

Postopek konsolidiranja se začne z obračunavanjem poslovnih združitvev. V skladu z MSRP 3 se za obračun vseh poslovnih združitvev uporablja nakupna metoda. Zahteve MSRP 3 pa so še (IFRS Foundation, brez datuma):

- razpoznavna prevzemnika, torej podjetja, ki je pridobilo oblast nad drugimi podjetji;
- izračun nabavne vrednosti poslovne združitve;
- razporeditev nabavne vrednosti poslovne združitve na pridobljena sredstva in prevzete ter pogojne obveznosti;
- izračun dobrega imena.

3.1.1 Razpoznavna prevzemnika

Razpoznavna prevzemnika je obvezna pri vseh poslovnih združitvah, saj nakupna metoda določa, da je to vedno mogoče. V določenih primerih se prevzemnik težko določi, vendar so vedno prisotni znaki za njegov obstoj. Znaki so naslednji (IFRS Foundation, brez datuma):

- poštena vrednost enega podjetja je precej višja kot poštena vrednost drugega podjetja. V tem primeru je prevzemnik najverjetneje tisto podjetje, katerega poštena vrednost je višja;
- poslovna združitev je bila izvedena z menjavo navadnih glasovalnih kapitalskih inštrumentov za denar ali druga sredstva. V tem primeru je prevzemnik najverjetneje tisto podjetje, ki je dalo denar oziroma druga sredstva;

- poslovna združitev je poslovodstvu enega podjetja omogočila, da odloča o poslovodstvu drugega podjetja, prisotnega v združitvi. V tem primeru je prevzemnik najverjetneje podjetje z možnostjo odločanja.

Poslovna združitev je lahko izvedena tudi na podlagi izmenjave deležev v lastniškem kapitalu. V tem primeru je prevzemnik najverjetneje tisto podjetje, ki izda deleže v lastniškem kapitalu (IFRS Foundation, brez datuma).

3.1.2 Izračun nabavne vrednosti poslovne združitve

Prevzemnik prepozna celotno premoženje prevzetega podjetja. To poleg računovodskega premoženja vključuje tudi morebitne potencialne obveznosti za tožbe, dane garancije in podobno, kar v računovodskih izkazih ni navedeno. Naloga prevzemnika je, da oceni, ali morajo biti zaradi potencialnih obveznosti oblikovane dodatne rezervacije (IFRS Foundation, brez datuma).

Po prepoznavanju celotnega premoženja, mora biti to ocenjeno po pošteni vrednosti, oceni pa ga prevzemnik (Wild, 2004, str. 24).

Poštena vrednost je vrednost, za katero se sredstvo lahko zamenja ali obveznost poravna, v primeru dobro obveščenih strank, ki posel preišljeno in voljno sklepata. Stranki sta med seboj neodvisni in enakopravni (Turk, 2023).

Poslovna združitev je lahko izvedena v eni ali v več transakcijah. Nabavna vrednost se v primeru ene transakcije izračuna kot seštevek (IFRS Foundation, brez datuma):

- poštenih vrednosti (na dan prevzema) danih sredstev, prevzetih ali nastalih obveznosti in kapitalskih instrumentov, ki jih prevzemnik zamenja za lastništvo nad prevzetim podjetjem. Datum menjave je enak datumu prevzema;
- stroškov, ki so nastali zaradi poslovne združitve. K tem sodijo plačila računovodjem, ocenjevalcem, pravnikom in drugim sodelujočim.

V primeru več transakcij pa se nabavna vrednost izračuna kot seštevek nabavnih vrednosti vseh transakcij. Datum menjave je datum vsake transakcije, datum prevzema pa je datum, na katerega prevzemnik pridobi celotno oblast (IFRS Foundation, brez datuma).

3.1.3 Razporeditev nabavne vrednosti poslovne združitve

Na dan prevzema prevzemnik razdeli stroške poslovne združitve na pridobljena sredstva in prevzete ter pogojne obveznosti. Sredstva, obveznosti in pogojne obveznosti prevzetega podjetja morajo biti pripoznani po pošteni vrednosti na dan prevzema. To ne velja le za nekratkoročna sredstva za prodajo, pri katerih se od poštene vrednosti odštejejo še stroški prodaje (IFRS Foundation, brez datuma).

Sredstva, obveznosti in pogojne obveznosti prevzetega podjetja so ločeno pripoznani le, če na dan prevzema izpolnjujejo spodnje pogoje (IFRS Foundation, brez datuma):

- sredstvo, ki ni neopredmeteno, bo prevzemniku verjetno prinašalo gospodarske koristi v prihodnosti in je njegovo pošteno vrednost možno izmeriti,
- obveznost, ki ni pogojna, bo prevzemniku verjetno z njeno poravnavo prinesla odtok sredstev in je njeno pošteno vrednost možno izmeriti,
- pošteno vrednost neopredmetenega sredstva ali pogojne obveznosti je možno izmeriti.

3.1.4 Izračun dobrega imena

V primeru nižje poštene vrednosti prepoznanega premoženja od poštene vrednosti danih sredstev oziroma denarja prevzemnik pripozna dobro ime. Pripoznan je med neopredmetenimi sredstvi in se nanaša na prihodnje gospodarske koristi, ki bodo pritekale od neidentificiranih sredstev (Taliento, 2006, str. 197).

Dobro ime v izkazu poslovnega izida ni amortizirano, ampak je treba vsaj enkrat letno ugotoviti, ali ga je treba oslabiti, kar se preveri z vrednostjo naložbe v prevzeto podjetje (Lušnic, 2009).

Potreba po oslabitvi nastane v primeru (Lušnic, 2009):

- zmanjšanja tržne vrednosti bolj, kot bi bilo ustrezno za normalno uporabo sredstva,
- tržnih, ekonomskih in zakonodajnih sprememb, ki imajo negativen vpliv na vrednost sredstva,
- zastarelosti ali poškodovanosti sredstva,
- sprememb, ki materialno vplivajo na dobo koristnosti sredstva,
- slabše ekonomske učinkovitosti sredstva, kot je pričakovana.

3.2 Postopek popolnega konsolidiranja

Pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov sestavljajo spodnji koraki (Vrankar, 2013):

- konsolidiranje kapitala,
- izločanje medsebojnih terjatev in obveznosti,
- izločanje medsebojnih prihodkov in odhodkov,
- izločanje vmesnih dobičkov in izgub,
- izločanje dividend med podjetji v skupini,
- obračun odloženih davkov.

3.2.1 Konsolidiranje kapitala

Edina dovoljena metoda pri konsolidiranju kapitala je nakupna metoda. Uporablja se v primeru (Vrankar, 2007, str. 13):

- ustanovitve odvisnega podjetja ali
- kadar obvladujoče podjetje s plačano kupnino prodajalcu kupi delež v odvisnem podjetju.

Prvi korak pri pripravi konsolidiranih računovodskih izkazov je pretvorba posamičnih izkazov morebitnega tujega odvisnega podjetja v valuto, v kateri poroča obvladujoče podjetje. Nato je treba sešteti vse postavke v računovodskih izkazih obvladujočega in odvisnih podjetij, da dobimo zbirne računovodske izkaze. Poleg sredstev in obveznosti so v zbirni bilanci tudi vrednosti deležev obvladujočega podjetja v odvisnih podjetjih. Te vrednosti so obratne vrednostim odvisnih podjetij in iz tega sledi, da so te vrednosti v zbirnih izkazih podvojene. S postopkom konsolidiranja kapitala se zato te vrednosti ter sorazmerni del kapitala, ki pripada obvladujočemu podjetju, izloči (Vincek, 2007, str. 60).

Prvo konsolidiranje se razlikuje od vseh sledečih konsolidiranj, saj je pri prvem konsolidiranju treba izločiti sorazmerni del vseh postavk kapitala odvisnega podjetja, prihodnja konsolidiranja pa so le ponovitve prve konsolidacije. Postavke kapitala, od katerih je treba izločiti sorazmerni del, so (Vincek, 2007, str. 60):

- osnovni kapital,
- kapitalske rezerve,
- rezerve iz dobička (tudi lastne delnice kot odbitna postavka),
- presežek iz prevrednotenja,
- prenesen dobiček,
- čisti poslovni izid poslovnega leta.

3.2.1.1 Prva konsolidacija kapitala

Prva konsolidacija kapitala se naredi na datum nakupa odvisnega podjetja s strani obvladujočega podjetja. Računovodski izkazi obvladujočega podjetja se združijo z računovodskimi izkazi odvisnega podjetja po poštenih vrednostih sredstev in obveznosti. V primeru različnih računovodskih načel v izkazih odvisnega podjetja in v izkazih obvladujočega podjetja je načela treba prilagoditi in uskladiti z računovodskimi načeli v izkazih obvladujočega podjetja. Na pozitivne in negativne razlike pri sredstvih in obveznostih se nanašajo odložene terjatve ali obveznosti za davek, ki jih je tudi treba obračunati pri sestavljanju prilagojenih računovodskih izkazov. Postopek se nato nadaljuje z (Vrankar, 2007, str. 16):

- izračunom razlike med vrednostjo naložbe obvladujočega podjetja in sorazmernim kapitalom odvisnega podjetja, ki predstavlja razliko iz konsolidiranja. Opredeliti je treba tudi, na kaj se ta razlika nanaša;
- izračunom deleža, ki ga imajo manjšinski lastniki v kapitalu.

Razlika iz konsolidiranja se preračuna le pri prvi konsolidaciji. Nabavna vrednost je po navadi drugačna od poštene vrednosti sredstev in obveznosti ter knjižene vrednosti, ker je ocena poštene vrednosti vedno delno subjektivna. Odvisno podjetje pa lahko razpolaga tudi s sredstvi in obveznostmi, ki jih ni mogoče enostavno ovrednotiti (Vrankar, 2007, str. 16).

3.2.1.2 Naslednje konsolidacije kapitala

Pri naslednjih konsolidacijah je treba pregledati stanja naložb v odvisna podjetja, pregledati morebitne slabitve dobrega imena, obračunati prilagoditev na pošteno vrednost posameznih računovodskih izkazov odvisnih podjetij in obračunati delež manjšinskih lastnikov.

Delež kapitala obvladujočega podjetja v odvisnem podjetju se lahko med letom spremeni, in sicer z nakupom dodatnih deležev, ki so v konsolidacijo vključeni prvič, ali pa se deleži prodajo in jih je treba konsolidirati zadnjič (Vrankar, 2007, str. 16).

3.2.1.3 Končna konsolidacija kapitala

Končna konsolidacija kapitala je narejena ob izločitvi odvisnega podjetja iz skupine in v primeru prehoda obvladujočega podjetja na drugo metodo vrednotenja naložbe v konsolidiranih računovodskih izkazih.

Ker skupino opredeljujemo kot enotno podjetje, je izločitev odvisnega podjetja enaka izločitvi dela podjetja in je treba posamezna sredstva in obveznosti odvisnega podjetja ter obračunane skrite rezerve in bremena ter dobro ime izločiti po vrednostih, ki so bile veljavne za skupino in ne po njihovi knjigovodski vrednosti (Vrankar, 2007, str. 26).

Poslovni izid odvisnega podjetja je v konsolidiranih računovodskih izkazih vključen do dneva, ko je odvisno podjetje izločeno iz skupine. Na dan odtujitve pa se v konsolidiranem izkazu poslovnega izida pripozna dobiček ali izguba iz izločitve, ki je enaka razliki med prodajno vrednostjo odvisnega podjetja ter vrednostjo sredstev in obveznosti izločenega podjetja (Vrankar, 2007, str. 26).

Postopek končne konsolidacije poteka v dveh korakih (Vrankar, 2007, str. 26):

- izdelava prilagojenih računovodskih izkazov odvisnega podjetja po pošteni vrednosti, ki vključujejo obračun gibanja skritih rezerv ali dolgov za poslovno leto do datuma odtujitve;

- knjiženje odtujitve posameznih sredstev in obveznosti odvisnega podjetja ter dobrega imena. V primeru, da se proda le določen delež odvisnega podjetja in to še vedno ostane v skupini (z manjšim deležem), potem se odtujitev knjiži le v sorazmernem delu dobrega imena.

3.2.2 Izločanje medsebojnih terjatev in obveznosti

Terjatve in obveznosti med podjetji v skupini v konsolidiranih računovodskih izkazih ne smejo biti prikazane, saj bi bila s tem kršena predpostavka enotnega podjetja. V konsolidiranih računovodskih izkazih so zato lahko izkazane samo terjatve in obveznosti do neodvisnih podjetij, terjatve in obveznosti med podjetji v skupini pa morajo biti izločene (Prislan, 2007b, str. 5).

Izločiti je torej treba (Prislan, 2007b, str. 5):

- terjatve do kupcev,
- obveznosti do dobaviteljev,
- dana in prejeta posojila,
- dane in prejete predujme,
- ostale vrednostne papirje in obveznice,
- aktivne in pasivne časovne razmejitve,
- terjatve za še nevplačani kapital,
- rezervacije,
- ostale terjatve in obveznosti do podjetij v skupini,
- možne terjatve in obveznosti iz razmerij do podjetij v skupini.

Če bi bile medsebojne terjatve in obveznosti v enaki višini, bi jih izločili samo z eno knjižbo, vendar v praksi velikokrat prihaja do razlik med njimi. Razlike ločimo na prave in neprave ter na tiste, ki imajo vpliv na poslovni izid, in tiste, ki vpliva nimajo (Prislan, 2007b, str. 8).

Nastanek pravih razlik povzroči (Vincek, 2007, str. 64):

- uporaba različnega načina vrednotenja sredstev in obveznosti,
- uporaba različnih deviznih tečajev,
- spoštovanje imparitetnega načela.

Nastanek nepravilnih razlik pa povzroči (Prislan, 2007b, str. 9):

- napačno knjiženje poslovnih dogodkov,
- časovna neuskklajenosti pri obračunu poslovnih dogodkov,
- drugačen časovni prikaz knjiženja pri enem od podjetij,
- manjkajoča dokumentacija na datum, ko se sestavljajo računovodski izkazi.

V izogib pravim in nepravim razlikam je pomembno, da so podjetja v skupini med seboj usklajena (Vincek, 2007, str. 70).

Razlike, ki imajo vpliv na poslovni izid, nastanejo, ko eno podjetje knjiži poslovni dogodek v tekočem letu, drugo pa v naslednjem. V tem primeru je treba poleg izločitve medsebojnega prometa v računovodskih izkazih za tekoče leto izločiti medsebojni promet v nasprotni smeri tudi v prihodnjem letu, sicer je poslovni dogodek v izkazih podvojen.

Za razlike, vpliva na poslovni izid nimajo, pa v konsolidirani bilanci stanja povečamo oziroma zmanjšamo sredstva ali obveznosti tako, da so terjatve in obveznosti izenačene in jih nato lahko pobotamo (Vincek, 2007, str. 64).

3.2.2.1 Konsolidiranje terjatev

V konsolidirano bilanco stanja so vključene terjatve obvladujočega in odvisnega podjetja ter sorazmerni del podjetij, ki so skupaj obvladovana. Terjatve do pridruženih podjetij niso vključene. Konsolidirane terjatve se povzamejo iz izvirnih bilanc stanja podjetij in vključujejo dodatne podatke in prilagoditve. Te se nanašajo na prevedbo v valuto, v kateri poroča obvladujoče podjetje, na prevrednotenje v zvezi s konsolidacijo in na izločitev medsebojnih poslovnih razmerij, ki so nastala med podjetji. Te prilagoditve so razlog za razliko med neodpisano vrednostjo konsolidiranih terjatev in seštevkom knjigovodskih vrednosti terjatev iz izvirnih bilanc stanja podjetij v skupini (Lakner, 2008, str. 45).

Med terjatvami skupine so upoštevane le terjatve podjetij v skupini do ostalih neodvisnih podjetij, medsebojne terjatve pa so izključene. Terjatev enega podjetja v skupini do drugega v drugem podjetju v skupini predstavlja dolg, kar pomeni, da morata biti izključena tako medsebojna terjatev kot tudi medsebojni dolg. Enako velja tudi za dane in prejete predujme (Lakner, 2008, str. 45).

Pri prvi konsolidaciji se lahko pri terjatvah odvisnega podjetja pojavijo preračunane pozitivne ali negativne razlike. V tem primeru je potrebno vrednost konsolidiranih terjatev povečati ali zmanjšati, razlika pa se upošteva pri dobrem imenu. Ob udenarjenju teh terjatev se za to razliko popravijo konsolidirani poslovni prihodki oziroma odhodki (Lakner, 2008, str. 46).

Za vse izključitve in vključitve v konsolidirane terjatve iz terjatev iz izbirnih bilanc stanj podjetij v skupini mora imeti obvladujoče podjetje podrobna pojasnila za postopke, ki so bili pri konsolidiranju terjatev uporabljeni (Lakner, 2008, str. 46).

3.2.2.2 Konsolidiranje dolgoročnih dolgov

V konsolidirani bilanci stanja se dolgoročni dolgovi delijo na dolgoročne dolgove obvladujočega in odvisnih podjetij ter sorazmerni del dolgoročnih dolgov podjetij, ki so

skupaj obvladovana, do drugih podjetij izven skupine. Konsolidirani dolgoročni dolgovi se povzamejo iz izvirnih bilanc stanja podjetij in vključujejo dodatne podatke in prilagoditve. Te se nanašajo na prevedbo v valuto, v kateri poroča obvladujočega podjetje, na izločitev medsebojnih razmerij v skupini ter na prevrednotenje v zvezi s konsolidacijo. Te prilagoditve so razlog za razliko med vrednostjo konsolidiranih dolgoročnih dolgov in seštevkom knjigovodskih vrednosti dolgoročnih dolgov iz izvirnih bilanc stanja podjetij v skupini (Zadel, 2023).

Dolgoročne dolgove sestavljajo dolgoročni finančni in poslovni dolgovi. Dolgoročne finančne dolgove predstavljajo prejeta dolgoročna posojila in izdane dolgoročne obveznice ter drugi dolgoročni dolžniški vrednostni papirji. Dolgoročne poslovne dolgove pa sestavljajo dolgovi zaradi nakupa na kredit in jih ni treba poravnati v enem letu (Prislan, 2007b, str. 7).

Različni načini vrednotenja privedejo do pravih konsolidacijskih razlik pri prejetih dolgoročnih posojilih. Odprava teh razlik vpliva na konsolidirane finančne prihodke ali odhodke, torej na konsolidirani čisti dobiček (Zadel, 2023).

3.2.2.3 Konsolidiranje kratkoročnih dolgov

V konsolidirani bilanci stanja so kratkoročni dolgovi sestavljeni iz kratkoročnih dolgov obvladujočega in odvisnih podjetij ter sorazmernega dela kratkoročnih dolgov podjetij, ki so skupaj obvladovana, do drugih podjetij izven skupine. Kratkoročni dolgovi se delijo na kratkoročne finančne in poslovne dolgove (Prislan, 2007b, str. 8).

Enako kot pri prvem konsolidiranju dolgoročnih dolgov je tudi pri prvi konsolidaciji kratkoročnih dolgov treba ugotoviti preračunane pozitivne in negativne razlike. Upoštevajo pa se ne samo pri vnosu med konsolidirane kratkoročne dolgove, ampak tudi pri izračunu konsolidacijskega dobrega imena. Skupaj z odplačevanjem kratkoročnih dolgov se te razlike odpravljajo (Zadel, 2023).

3.2.3 Izločanje medsebojnih prihodkov in odhodkov

Medsebojne prihodke in odhodke je treba v skladu s predpostavko enotnega podjetja po medsebojnem obračunu izločiti iz konsolidiranih računovodskih izkazov. Prihodki oziroma odhodki, ki so vključeni v konsolidiranih računovodskih izkazih, so sestavljeni iz prihodkov oziroma odhodkov obvladujočega in odvisnih podjetij ter iz sorazmernega dela prihodkov oziroma odhodkov podjetij, ki so skupaj obvladovana. Prihodki oziroma odhodki drugih podjetij v skupini v konsolidiranem izkazu poslovnega izida niso vključeni. Konsolidirani prihodki oziroma odhodki se na podlagi dodanih podatkov in prilagoditev povzamejo iz izvirnih izkazov podjetij. Prilagoditve se lahko nanašajo na izločitve zaradi obračunov

znotraj skupine, na prevedbo v valuto, v kateri poroča obvladujoče podjetje in na druga prevrednotenja zaradi konsolidiranja (Prislan, 2007a, str. 5).

Prihodki in odhodki se v poročevalno valuto obvladujočega podjetja prevedejo po povprečnem srednjem tečaju Banke Slovenije v poslovnem letu, razen če so na voljo bolj natančni datumi. V tem primeru se razlika, ki nastane zaradi prevedbe po tem tečaju (in ne po tečaju na koncu poslovnega leta), prenese v konsolidacijski popravek kapitala (Prislan, 2007a, str. 5).

Tudi pri prihodkih in odhodkih je pomembno, da so podjetja v skupini med seboj usklajena. V praksi je večinoma izločitev medsebojnih prihodkov in odhodkov enostavna. Na primer, enostavno se izločijo prihodki in odhodki od obresti na posojilo obvladujočega podjetja odvisnemu podjetju ali prihodki in odhodki od prodaje blaga oziroma storitev, kar se pri kupcu izkaže kot odhodek (Zadel, 2023).

Bolj zahtevno pa je izločiti medsebojne prihodke in odhodke v primeru medsebojne prodaje zalog in osnovnih sredstev. Pri prodaji teh prodajalec ustvari dobiček ali izgubo, osnovna sredstva oziroma zaloge pa v kupčevem podjetju ostanejo do datuma izdelave konsolidiranih računovodskih izkazov (Zadel, 2023).

Če podjetje v skupini kupi blago ali storitve, je treba prihodke od prodaje proizvodov izločiti iz konsolidiranih poslovnih prihodkov. Hkrati je treba zmanjšati konsolidirane stroške materiala in storitev ter konsolidirane poslovne odhodke. V primeru, da so takšni odhodki skriti v nabavni vrednosti, v stroških prodaje ali v proizvodjalnih stroških, je treba tudi te postavke zmanjšati (Prislan, 2007a, str. 5).

Enako velja tudi za odhodke za material in storitve, ki jih dobavijo podjetja v skupini. Taki odhodki morajo biti izločeni iz konsolidiranih odhodkov za material in storitve, zmanjšani pa morajo biti tudi konsolidirani poslovni odhodki. V primeru, da so takšni odhodki skriti v nabavni vrednosti, v stroških prodaje ali v proizvodjalnih stroških, je treba tudi te postavke zmanjšati (Prislan, 2007a, str. 5).

Odhodki za amortizacijo se pri konsolidiranju vsako leto povečajo za amortizacijo čistega dobička, ki je všteta v nabavno vrednost amortizirljivega sredstva. Za enako vrednost se odpravi tudi začetno zmanjšanje njegove neodpisane vrednosti ob konsolidaciji. Odhodki za amortizacijo so lahko všteti med stroške prodaje, stroške splošnih služb in proizvodjalne stroške prodanih količin in v tem primeru je treba pri postopku konsolidacije tudi te postavke povečati (Prislan, 2007a, str. 5).

Če se je pri prvi konsolidaciji knjigovodska vrednost konsolidiranih amortizirljivih sredstev povečala zaradi preračunanih pozitivnih razlik, se v prihodnjih poslovnih letih pri konsolidiranju odhodki za amortizacijo povečajo za amortizacijo razlike (Prislan, 2007a, str. 5).

Konsolidirani poslovni prihodki vključujejo tudi razlike, ki nastanejo pri terjatvah, dolgovih, dolgoročnih rezervacijah in kratkoročnih časovnih razmejitvah (Prislan, 2007a, str. 6).

Iz konsolidiranih finančnih prihodkov in odhodkov se izločijo prihodki in odhodki za obresti iz posojil, dobljenih ali danih med podjetji v skupini. Poleg vrednosti iz izvirnih izkazov poslovnega izida je treba med konsolidiranimi finančnimi prihodki in odhodki upoštevati tudi konsolidacijske razlike, ki nastanejo pri kratkoročnih in dolgoročnih finančnih naložbah, kratkoročnih in dolgoročnih dolgovih ter terjatvah.

Poleg zgoraj navedenih izključitev in vključitev se lahko pri pretvorbi v konsolidirane prihodke in odhodke iz prihodkov in odhodkov iz izvirnih izkazov pojavijo še izključitve in vključitve iz drugačnih razlogov. Pomembno je, da ima obvladujoče podjetje pojasnila za vse postopke, ki so jih izvedli pri konsolidaciji prihodkov in odhodkov (Prislan, 2007a, str. 6).

3.2.4 Izločanje dividend

Terjatev za dividendo je s strani obvladujočega podjetja priznana v trenutku, ko ga njegovo odvisno podjetje obvesti, da bo dividendo izplačalo. Obveznost za izplačilo dividend pa nastane šele po tem, ko je na sestanku skupščine delničarjev sprejeto izplačilo dividend. Terjatve in obveznosti za dividende od podjetij v skupini in dividende, ki so prejete in plačane med podjetji v skupini, morajo biti v konsolidiranih računovodskih izkazih izločene (Zadel, 2023).

3.2.5 Izločanje vmesnih dobičkov in izgub

Glavno načelo pri izločanju vmesnih dobičkov in izgub je načelo realizacije. Da se dobički in izgube realizirajo, morajo biti sredstva prodana tretjim osebam. Do prodaje zunaj skupine se obračunavajo po nabavni vrednosti ali proizvodjalnih stroških, razen če načelo previdnosti ne določa manjšega vrednotenja. Dobički in izgube, ki nastanejo zaradi gibanja sredstev med podjetji v skupini, so brezpredmetni in morajo biti izločeni iz konsolidiranih računovodskih izkazov (Vrankar, 2007, str. 3).

V praksi se za izločitve vmesnih dobičkov in izgub uporabljajo ocene, saj natančno določanje dobičkov, ustvarjenih s prodajo posameznim podjetjem, zahteva veliko dela, stroškov in časa, ocene pa omogočajo dovolj pravilne podatke, ki nimajo pomembnega vpliva na resničnost in poštenost konsolidiranih računovodskih izkazov (Vrankar, 2007, str. 3).

V konsolidiranem izkazu poslovnega izida obračunamo le spremembo vmesnih dobičkov in izgub glede na vrednost na koncu prejšnjega poslovnega leta. Na poslovni izid določenega poslovnega leta skupine torej vplivajo samo vmesni dobički in izgube tekočega leta. Dobički in izgube, ki so bili ugotovljeni na koncu prejšnjih poslovnih let, so vplivali na poslovni izid

skupine v prejšnjih letih in jih je zato treba nevtrarno obračunati s kapitalom. To lahko naredimo z rezervami ali s prenesenim dobičkom iz prejšnjih let (Vrankar, 2007, str. 3).

Izločitev vmesnega dobička in izgube je lahko oproščena, če bi zaradi izločitve prišlo do izredno velikih stroškov, če vmesni čisti dobiček ne bi bistveno vplival na resničen in pošten prikaz v konsolidiranih računovodskih izkazih in če je bil nakup izveden v normalnih tržnih razmerah (Vrankar, 2007, str. 3).

Izločitev vmesnih dobičkov in izgub vpliva na poslovni izid, povzroča pa tudičasne razlike med vrednostjo sredstev in obveznosti v zbirnih in konsolidiranih računovodskih izkazih. Za tečasne razlike se obračunajo odložene terjatve ali obveznosti za davek iz dobička (Vrankar, 2007, str. 3).

3.2.6 Obračun odloženih davkov

Dobiček, ki temelji na davčni zakonodaji, in dobiček, ki temelji na računovodskih standardih in načelih, se velikokrat razlikujeta (Vrankar, 2007, str. 3).

Razlika lahko nastane zaradi dveh razlogov (Lakner, 2008, str. 52):

- Določeni poslovni dogodki so vključeni le v obračun davčnega dobička in ne tudi v obračun računovodskega dobička (na primer povečanje prihodkov iz naslova transfernih cen). Lahko pa je tudi obratno in so določeni poslovni dogodki vključeni le v obračun računovodskega dobička in ne tudi v obračun davčnega dobička (na primer nekateri stroški, ki so davčno nepriznani). Ker se te razlike ne povrnejo, so to stalne razlike.
- Nekateri poslovni dogodki niso vključeni v davčni in v računovodski obračun dobička, ampak so vključeni v obračunih za različna obdobja (na primer v določenih državah rezervacije odštevajo od računovodskega dobička v obdobju, v katerem so bile oblikovane, od davčnega dobička pa v obdobju dejanskega izdatka). Ker se te razlike v prihodnjih obdobjih povrnejo, so točasne razlike.

Z razmejevanjem davka se razlika med davčnim in računovodskim dobičkom odpravi, uveljavi pa se načelo medobdobnega razporejanja davka. Stroški za davek se z uporabo tega načela ne računajo na podlagi davčnih računovodskih izkazov, ampak na podlagi poslovnih računovodskih izkazov. V primeru, da je računovodski dobiček manjši od davčnega, se oblikuje terjatev do davčne uprave. To se utemelji z v prihodnje zmanjšanimi davčnimi obremenitvami v primerjavi s poslovnim dobičkom. Lahko pa je računovodski dobiček višji od davčnega, kar pomeni, da se morajo v prihodnje davčne obremenitve predvideti v obliki odloženih obveznosti za davek (Vrankar, 2007, str. 3).

Za oblikovanje odloženih terjatev oziroma odloženih obveznosti za davek pa niso dovolj le razlike med računovodskim in davčnim dobičkom, ampak se morajo te razlike v prihodnjih obdobjih izenačiti oziroma mora biti velikost celotne davčne obremenitve v določenem

obdobju enaka, v računovodskih in davčnih računovodskih izkazih posameznih poslovnih let pa časovno različno razporejena. Kot odložene terjatve ali odložene obveznosti za davek lahko torej pripoznamo samočasne razlike, saj so stalne razlike dokončne, se računovodsko ne izkazujejo in ne vplijajo na davek v prihodnosti (Vrankar, 2007, str. 3).

Začasne razlike ločimo še na (Lakner, 2008, str. 53):

- obdavčljive, ki v prihodnosti povečujejo zneske, ki so obdavčeni in odložene davčne obveznosti;
- odbitne, ki v prihodnosti zmanjšujejo zneske, ki so obdavčeni in povečujejo odložene davčne terjatve.

Pri konsolidiranju se pojavijo tudičasne razlike v davčni obremenitvi, ki izvirajo iz (Vrankar, 2007, str. 3):

- razlik med uradnimi računovodskimi izkazi odvisnega podjetja in njegovimi prilagojenimi računovodskimi izkazi, ki so pripravljeni na podlagi usmeritev obvladujočega podjetja;
- konsolidacijskih postopkov.

Razmejeni davek, ki izvira izčasnih razlik, ki izvirajo iz razlik med uradnimi računovodskimi izkazi odvisnega podjetja in njegovimi prilagojenimi računovodskimi izkazi, ki so pripravljeni na podlagi usmeritev obvladujočega podjetja, se obračuna z uporabo davčnih stopenj, ki so v veljavi za določeno podjetje. Razmejeni davek, ki izvira iz konsolidacijskih postopkov, pa se obračuna z uporabo povprečne stopnje davka iz dobička v skupini (Vrankar, 2007, str. 3).

Za vsečasne razlike se pripoznajo odložene terjatve in obveznosti za davek, izjema so lečasne razlike iz dobrega imena (Vrankar, 2007, str. 3).

3.3 Postopek sorazmernega konsolidiranja

V konsolidacijo je s postopkom sorazmernega konsolidiranja zajet le tisti del sredstev in obveznosti, ki je v lasti obvladujočega podjetja. To pomeni, da je v konsolidiranih računovodskih izkazih vključen le tisti delež sredstev in obveznosti, ki pripada skupini, izloči pa se le tisti delež dobičkov oziroma izgub, ki je ustvarjen s posli znotraj skupine in pripada skupini. Manjšinski deleži pri uporabi sorazmerne konsolidacije niso pripoznani. Temelj sorazmerne metode konsolidiranja je lastniški koncept obvladovanja, ki se uporablja pri podjetjih, ki so obvladovana skupaj z drugimi podjetji in jih ne obvladuje nobeno podjetje (Zadel, 2023).

Postopek sorazmernega konsolidiranja je enak postopku popolnega konsolidiranja, razlika je le ta, da se sredstva in obveznosti pripoznajo samo v sorazmernem delu, ki pripada obvladujočemu podjetju. Obstaja pa nekaj izjem (Vrankar, 2006, str. 181).

Kapitalski delež skupnega aranžmaja je obračunan samo do višine sorazmernega deleža sredstev in obveznosti, posledično se pri konsolidiranju kapitala delež manjšinskih lastnikov ne izkaže (Lakner, 2008, str. 54).

Posebnost je tudi pri izločanju neiztrženih dobičkov in izgub. V primeru, da skupina kupi sredstva od skupnega aranžmaja, so ta v celoti vključena v konsolidirano bilanco stanja. Če pa skupni aranžma kupi sredstva od skupine, so ta v konsolidirano bilanco stanja vključena le v sorazmernem delu (Vrankar, 2006, str. 181).

3.4 Konsolidiranje v večstopenjskih skupinah

Sestava skupine podjetij je lahko precej bolj zapletena kot le sestava iz obvladujočega ter odvisnih podjetij. Lahko gre za odvisna podjetja, katera sama obvladujejo tudi druga podjetja, ali pa so posamezna podjetja vključena tudi v kapitalu drugih podjetij v skupini. Poznamo dve metodi, ki sta namenjeni vključitvi povezanih podjetij v skupino in ugotavljanju deleža skupine v njihovem kapitalu. To sta (Vrankar, 2006, str. 159):

- metoda verižnega konsolidiranja

Konsolidirani računovodski izkazi se po metodi verižnega konsolidiranja sestavijo najprej za posamezno raven. Nato se ti izkazi dodajo v konsolidiranje na sledeči ravni in tako naprej do najvišje ravni, ki predstavlja družbe, ki so takoj pod obvladujočo družbo. Ta metoda je precej zamudna, zato v praksi ni pogosto uporabljena (Zadel, 2023).

- metoda hkratnega konsolidiranja

Z uporabo metode hkratnega konsolidiranja se vsa podjetja v skupini konsolidirajo naenkrat. Za to je potreben izračun deležev podjetij v skupini v kapitalu drugih podjetij v skupini (Vrankar, 2006, str. 159).

Kot manjšinski delež je pri prvi konsolidaciji obračunan neposredni delež manjšinskih lastnikov v kapitalu odvisnega podjetja, pri prihodnjih konsolidacijah pa se manjšinski delež poveča za neposredne in posredne deleže v dobičku (Vincek, 2007, str. 61).

Sorazmerni del kapitala, pripadajočega skupini oziroma manjšinskim lastnikom, se v večstopenjskih skupinah izračuna glede na stopnjo konsolidacije. Pri konsolidiranju na najnižji stopnji so večinoma deleži lastništva neposredni deleži. Na višjih stopnjah so uporabljeni posredni deleži lastništva. V večstopenjskih skupinah sta zato ključni konsistentnost pri izračunih in pravilna uporaba posrednih deležev, pri čemer je informacijska tehnologija v veliko pomoč (Vincek, 2007, str. 47).

4 PRIMER IZDELAVE KONSOLIDIRANIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

4.1 Izkaz finančnega položaja

4.1.1 Popolna konsolidacija

Podjetje A je za nakup 100-odstotnega deleža podjetja B plačalo 1.000.000 EUR. Z nakupom je nastala skupina A, ki jo sestavlja obvladujoče podjetje (podjetje A) in eno odvisno podjetje (podjetje B).

Bilanca stanja podjetja A je na dan prevzema sestavljena iz spodnjih sredstev in obveznosti:

- denarna sredstva v višini 3.000.000 EUR,
- opredmetena sredstva v višini 1.000.000 EUR,
- neopredmetena sredstva v višini 500.000 EUR,
- dolgoročne finančne naložbe v višini 1.000.000 EUR, ki v celoti predstavljajo dolgoročno finančno naložbo v podjetje B,
- terjatve do kupcev v višini 200.000 EUR; od tega 20.000 EUR terjatev predstavljajo terjatve do podjetja B,
- krediti strankam v višini 8.000.000 EUR; od tega 1.000.000 EUR predstavlja kredit, dan podjetju B,
- zaloge premičnin v višini 1.500.000 EUR,
- dolgoročni krediti od bank v višini 3.000.000 EUR,
- obveznosti do dobaviteljev v višini 1.000.000 EUR,
- osnovni kapital v višini 7.000.000 EUR,
- kapitalske rezerve v višini 4.000.000 EUR,
- rezerve iz dobička v višini 200.000 EUR.

Bilanca stanja podjetja B je na dan prevzema sestavljena iz spodnjih sredstev in obveznosti:

- denarna sredstva v višini 1.000.000 EUR,
- opredmetena sredstva v višini 200.000 EUR,
- neopredmetena sredstva v višini 100.000 EUR,
- terjatve do kupcev v višini 100.000 EUR,
- krediti strankam v višini 1.000.000 EUR,
- dolgoročni krediti od bank v višini 700.000 EUR,
- dolgoročni krediti od drugih finančnih organizacij v višini 1.000.000 EUR, ki jih v celoti predstavlja prejeto posojilo od podjetja A,
- obveznosti do dobaviteljev v višini 50.000 EUR; od tega 20.000 EUR obveznosti predstavlja obveznost do podjetja A,

- osnovni kapital v višini 500.000 EUR,
- kapitalske rezerve v višini 100.000 EUR,
- rezerve iz dobička v višini 50.000 EUR.

4.1.1.1 Dobro ime v primeru nakupa 100-odstotnega deleža

Na dan prevzema je poštena vrednost opredmetenih sredstev podjetja B za 40.000 EUR višja od njihove knjigovodske vrednosti, torej znaša 240.000 EUR. Pri drugih sredstvih in obveznostih podjetja B sta knjigovodska in poštena vrednost usklajeni.

Dobro ime se izračuna na podlagi nakupnega zneska, deleža, ki ga je podjetja A pridobilo z nakupom, vrednosti kapitala podjetja B in razliko med knjigovodsko in pošteno vrednostjo sredstev in obveznosti podjetja B.

Iz tega sledi, da dobro ime v tem primeru znaša:

$$DI = 1.000.000 \text{ EUR} - 100 \% * (500.000 \text{ EUR} + 100.000 \text{ EUR} + 50.000 \text{ EUR} + 40.000 \text{ EUR}) = 310.000 \text{ EUR} \quad (1)$$

Postopek sestave konsolidirane bilance stanja v primeru dobrega imena ob nakupu 100-odstotnega deleža:

- denarna sredstva obeh podjetij se vključijo v celoti, torej v višini 4.000.000 EUR;
- opredmetena sredstva obeh podjetij se vključijo v celoti, skupaj z razliko med knjigovodsko in pošteno vrednostjo opredmetenih sredstev podjetja B. V konsolidirani bilanci stanja so torej opredmetena sredstva v višini 1.290.000 EUR;
- neopredmetena sredstva obeh podjetij se vključijo v celoti, torej v višini 600.000 EUR;
- dolgoročne finančne naložbe podjetja A se izključijo v celoti, ker v celoti predstavljajo naložbo v podjetja B;
- terjatve do kupcev obeh podjetij se ne vključijo v celoti, ker 20.000 EUR terjatev predstavljajo medsebojne terjatve med podjetjema in se ta del izloči. Terjatve v konsolidirani bilanci stanja so torej prikazane v višini 280.000 EUR;
- krediti strankam se prav tako ne vključijo v celoti, saj 1.000.000 EUR predstavlja medsebojni kredit in se ta del izloči. Krediti strankam so v konsolidirani bilanci stanja torej predstavljeni v višini 9.000.000 EUR;
- zaloge premičnin podjetja A so zajete v celoti v višini 1.500.000 EUR (podjetje B teh zalog nima);
- dolgoročni krediti od bank obeh podjetij so zajeti v celoti v višini 3.700.000 EUR;
- dolgoročni krediti od drugih finančnih organizacij so v celoti izključeni, saj gre v celoti za medsebojni kredit;
- od obveznosti do dobaviteljev se izloči obveznost podjetja B do podjetja A v višini 20.000 EUR, torej so v konsolidirano bilanco stanja vključene v višini 1.030.000 EUR;

- osnovni kapital se v konsolidirano bilanco stanja vključi le v višini osnovnega kapitala podjetja A, torej v višini 7.000.000 EUR, saj je osnovni kapital podjetja B vključen v dolgoročno finančno naložbo podjetja A;
- kapitalske rezerve se v konsolidirano bilanco stanja prav tako vključijo samo v višini rezerv podjetja A, torej v višini 4.000.000 EUR, saj so rezerve podjetja B vključene v dolgoročno finančno naložbo podjetja A;
- za rezerve iz dobička velja enako kot za kapitalske rezerve; v konsolidirano bilanco stanja so vključene v višini 200.000 EUR.

Tabela 2 predstavlja posamični bilanci stanja podjetja A (drugi stolpec) in podjetja B (tretji stolpec) ter seštevek sredstev in obveznosti iz posamičnih bilanc stanja (četrti stolpec). V petem stolpcu je prikazana konsolidacijska izločitev medsebojnih razmerij, v zadnjem stolpcu pa je prikazana konsolidirana bilanca stanja skupine A.

Tabela 2: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru dobrega imena ob nakupu 100-odstotnega deleža (v EUR)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
SKUPAJ SREDSTVA	15.200.000	2.400.000	17.600.000	-1.670.000	15.930.000
Opredmetena sredstva	1.000.000	200.000	1.200.000	40.000	1.240.000
Neopredmetena sredstva	500.000	100.000	600.000	-	600.000
Dolgoročne finančne naložbe	1.000.000	-	1.000.000	- 1.000.000	-
Terjatve do kupcev	200.000	100.000	300.000	- 20.000	280.000
Kreditni strankam	8.000.000	1.000.000	9.000.000	- 1.000.000	8.000.000
Zaloge preničnin	1.500.000	-	1.500.000	-	1.500.000
Denarna sredstva	3.000.000	1.000.000	4.000.000	-	4.000.000
Dobro ime			-	310.000	310.000
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	15.200.000	2.400.000	17.600.000	-1.670.000	15.930.000
Dolgoročni krediti od bank	3.000.000	700.000	3.700.000	-	3.700.000

se nadaljuje

Tabela 2: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru dobrega imena ob nakupu 100-odstotnega deleža (v EUR)(nad.)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
Dolgoročni krediti od drugih finančnih organizacij	-	1.000.000	1.000.000	- 1.000.000	-
Obveznosti do dobaviteljev	1.000.000	50.000	1.050.000	- 20.000	1.030.000
Osnovni kapital	7.000.000	500.000	7.500.000	- 500.000	7.000.000
Kapitalske rezerve	4.000.000	100.000	4.100.000	- 100.000	4.000.000
Rezerve iz dobička	200.000	50.000	250.000	- 50.000	200.000

Vir: lastno delo.

4.1.1.2 Dobro ime v primeru nakupa 80-odstotnega deleža

Vsi podatki ostanejo enaki kot v primeru nakupa 100-odstotnega deleža, spremeni se le delež iz 100 % na 80 %.

Dobro ime se izračuna na podlagi nakupnega zneska, deleža, ki ga je podjetja A pridobilo z nakupom, vrednosti kapitala podjetja B in razliko med knjigovodsko in pošteno vrednostjo sredstev in obveznosti podjetja B.

Iz tega sledi, da dobro ime v tem primeru znaša:

$$DI = 1.000.000 \text{ EUR} - 80 \% * (500.000 \text{ EUR} + 100.000 \text{ EUR} + 50.000 \text{ EUR} + 40.000 \text{ EUR}) = 448.000 \text{ EUR} \quad (2)$$

Postopek sestave konsolidirane bilance stanja v primeru dobrega imena ob nakupu 80-odstotnega deleža:

Postopek sestave konsolidirane bilance stanja je v primeru nakupa 80-odstotnega deleža enak kot v primeru nakupa 100-odstotnega deleža, spremenijo se le spodnje postavke:

- dobro ime znaša 448.000 EUR,
- k obveznostim do virov sredstev se doda postavka »manjšinski delež«. Ta se izračuna na podlagi deleža, ki pripada manjšinskim lastnikom, in poštene vrednosti kapitala. Iz tega sledi, da je v tem primeru manjšinski delež enak 138.000 EUR (20 % * 690.000 EUR).

Tabela 3 predstavlja posamični bilanci stanja podjetja A (drugi stolpec) in podjetja B (tretji stolpec) ter seštevke sredstev in obveznosti iz posamičnih bilanc stanja (četrti stolpec). V petem stolpcu je prikazana konsolidacijska izločitev medsebojnih razmerij, v zadnjem stolpcu pa je prikazana konsolidirana bilanca stanja skupine A.

Tabela 3: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru dobrega imena ob nakupu 80-odstotnega deleža (v EUR)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
SKUPAJ SREDSTVA	15.200.000	2.400.000	17.600.000	- 1.532.000	16.068.000
Opredmetena sredstva	1.000.000	200.000	1.200.000	40.000	1.240.000
Neopredmetena sredstva	500.000	100.000	600.000	-	600.000
Dolgoročne finančne naložbe	1.000.000	-	1.000.000	- 1.000.000	-
Terjatve do kupcev	200.000	100.000	300.000	- 20.000	280.000
Kreditni strankam	8.000.000	1.000.000	9.000.000	- 1.000.000	8.000.000
Zaloge premožnin	1.500.000	-	1.500.000	-	1.500.000
Denarna sredstva	3.000.000	1.000.000	4.000.000	-	4.000.000
Dobro ime			-	448.000	448.000
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	15.200.000	2.400.000	17.600.000	- 1.532.000	16.068.000
Dolgoročni krediti od bank	3.000.000	700.000	3.700.000	-	3.700.000
Dolgoročni krediti od drugih finančnih organizacij	-	1.000.000	1.000.000	- 1.000.000	-
Obveznosti do dobaviteljev	1.000.000	50.000	1.050.000	- 20.000	1.030.000
Osnovni kapital	7.000.000	500.000	7.500.000	- 500.000	7.000.000
Kapitalske rezerve	4.000.000	100.000	4.100.000	- 100.000	4.000.000

se nadaljuje

Tabela 3: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru dobrega imena ob nakupu 80-odstotnega deleža (v EUR) (nad.)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
Rezerve iz dobička	200.000	50.000	250.000	- 50.000	200.000
Manjšinski delež	-	-	-	138.000	138.000

Vir: lastno delo.

4.1.1.3 Presežek nad nabavno vrednostjo poslovne združitve v primeru nakupa 100-odstotnega deleža

Za primer presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve bom uporabila enake podatke kot v zgornjem primeru dobrega imena, le da bo nakupna vrednost 300.000 EUR namesto 1.000.000 EUR in da bo osnovni kapital podjetja A namesto 7.000.000 EUR znašal 6.300.000 EUR.

Izračun dobrega imena bi imel v tem primeru negativen rezultat, zato se namesto dobrega imena v konsolidirani bilanci stanja pripozna povečanje kapitala s presežkom nad nabavno vrednostjo poslovne združitve.

Izračun presežka nad nabavno vrednostjo temelji na podlagi nakupnega zneska, deleža, ki ga je podjetja A pridobilo z nakupom, vrednosti kapitala podjetja B in razliko med knjigovodsko in pošteno vrednostjo sredstev in obveznosti podjetja B. Izračun:

$$\begin{aligned}
 & - (300.000 \text{ EUR} - 100 \% * (500.000 \text{ EUR} + 100.000 \text{ EUR} + 50.000 \text{ EUR} + 40.000 \text{ EUR})) \\
 & \qquad \qquad \qquad = 390.000 \text{ EUR} \qquad \qquad \qquad (3)
 \end{aligned}$$

Kapital v konsolidirani bilanci stanja se zaradi presežka nad nabavno vrednostjo poveča za 390.000 EUR.

Postopek sestave konsolidirane bilance stanja v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 100-odstotnega deleža:

Postopek sestave konsolidirane bilance stanja v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 100-odstotnega deleža je enak kot zgoraj opisan postopek v primeru dobrega imena ob nakupu 100-odstotnega deleža. Spremenijo se samo naslednje postavke:

- postavka za dobro ime se ne vključi,
- dolgoročna finančna naložba podjetja A je predstavljena v višini 300.000 EUR in se v enaki višini tudi izključi,

- osnovni kapital podjetja A znaša 6.300.000 EUR, osnovni kapital podjetja B ostane enak in posledično ostane enaka tudi izločitev,
- vključi se postavka presežek nad nabavno vrednostjo poslovne združitve v višini 390.000 EUR.

Tabela 4 predstavlja posamični bilanci stanja podjetja A (drugi stolpec) in podjetja B (tretji stolpec) ter seštevke sredstev in obveznosti iz posamičnih bilanc stanja (četrti stolpec). V petem stolpcu je prikazana konsolidacijska izločitev medsebojnih razmerij, v zadnjem stolpcu pa je prikazana konsolidirana bilanca stanja skupine A.

Postavka presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve je vsebinsko prihodek.

Tabela 4: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 100-odstotnega deleža (v EUR)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
SKUPAJ SREDSTVA	14.500.000	2.400.000	16.900.000	- 1.280.000	15.620.000
Opredmetena sredstva	1.000.000	200.000	1.200.000	40.000	1.240.000
Neopredmetena sredstva	500.000	100.000	600.000	-	600.000
Dolgoročne finančne naložbe	300.000	-	300.000	- 300.000	-
Terjatve do kupcev	200.000	100.000	300.000	- 20.000	280.000
Kreditni strankam	8.000.000	1.000.000	9.000.000	- 1.000.000	8.000.000
Zaloge premičnin	1.500.000	-	1.500.000	-	1.500.000
Denarna sredstva	3.000.000	1.000.000	4.000.000	-	4.000.000
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	14.500.000	2.400.000	16.900.000	- 1.280.000	15.620.000
Dolgoročni krediti od bank	3.000.000	700.000	3.700.000	-	3.700.000
Dolgoročni krediti od drugih finančnih organizacij	-	1.000.000	1.000.000	- 1.000.000	-

se nadaljuje

Tabela 4: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 100-odstotnega deleža (v EUR)(nad.)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
Obveznosti do dobaviteljev	1.000.000	50.000	1.050.000	- 20.000	1.030.000
Osnovni kapital	6.300.000	500.000	6.800.000	- 500.000	6.300.000
Kapitalske rezerve	4.000.000	100.000	4.100.000	- 100.000	4.000.000
Rezerve iz dobička	200.000	50.000	250.000	- 50.000	200.000
Presežek nad nabavno vrednostjo poslovne združitve	-	-	-	390.000	390.000

Vir: lastno delo.

4.1.1.4 Presežek nad nabavno vrednostjo poslovne združitve v primeru nakupa 80-odstotnega deleža

Za primer presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve v primeru nakupa 80-odstotnega deleža bom uporabila enake podatke kot v zgornjem primeru presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve v primeru nakupa 100-odstotnega deleža, le da bo delež enak 80 % in ne 100 %.

Izračun presežka nad nabavno vrednostjo temelji na podlagi nakupnega zneska, deleža, ki ga je podjetja A pridobilo z nakupom, vrednosti kapitala podjetja B in razliko med knjigovodsko in pošteno vrednostjo sredstev in obveznosti podjetja B. Izračun:

$$\begin{aligned}
 & - (300.000 \text{ EUR} - 80 \% * (500.000 \text{ EUR} + 100.000 \text{ EUR} + 50.000 \text{ EUR} + 40.000 \text{ EUR})) \\
 & = 252.000 \text{ EUR} \qquad \qquad \qquad (4)
 \end{aligned}$$

Kapital v konsolidirani bilanci stanja se zaradi presežka nad nabavno vrednostjo poveča za 252.000 EUR.

Postopek sestave konsolidirane bilance stanja v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 80-odstotnega deleža:

Postopek sestave konsolidirane bilance stanja v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 80-odstotnega deleža je enak kot zgoraj opisan postopek v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 100-odstotnega deleža.

Spremenijo se samo naslednje postavke:

- med obveznosti do virov sredstev se vključi postavka manjšinski delež v višini 138.000 EUR,
- presežek nad nabavno vrednostjo poslovne združitve se zmanjša na 252.000 EUR.

Tabela 5 predstavlja posamični bilanci stanja podjetja A (drugi stolpec) in podjetja B (tretji stolpec) ter seštevek sredstev in obveznosti iz posamičnih bilanc stanja (četrti stolpec). V petem stolpcu je prikazana konsolidacijska izločitev medsebojnih razmerij, v zadnjem stolpcu pa je prikazana konsolidirana bilanca stanja skupine A.

Postavka presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve je vsebinsko prihodek.

Tabela 5: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 80-odstotnega deleža (v EUR)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
SKUPAJ SREDSTVA	14.500.000	2.400.000	16.900.000	- 1.280.000	15.620.000
Opredmetena sredstva	1.000.000	200.000	1.200.000	40.000	1.240.000
Neopredmetena sredstva	500.000	100.000	600.000	-	600.000
Dolgoročne finančne naložbe	300.000	-	300.000	- 300.000	-
Terjatve do kupcev	200.000	100.000	300.000	- 20.000	280.000
Kreditni strankam	8.000.000	1.000.000	9.000.000	- 1.000.000	8.000.000
Zaloga premičnin	1.500.000	-	1.500.000	-	1.500.000
Denarna sredstva	3.000.000	1.000.000	4.000.000	-	4.000.000
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	14.500.000	2.400.000	16.900.000	- 1.280.000	15.620.000
Dolgoročni krediti od bank	3.000.000	700.000	3.700.000	-	3.700.000

se nadaljuje

Tabela 5: Bilanca stanja podjetja A in podjetja B in konsolidirana bilanca stanja skupine A v primeru presežka nad nabavno vrednostjo ob nakupu 80-odstotnega deleža (v EUR)(nad.)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
Dolgoročni krediti od drugih finančnih organizacij	-	1.000.000	1.000.000	- 1.000.000	-
Obveznosti do dobaviteljev	1.000.000	50.000	1.050.000	- 20.000	1.030.000
Osnovni kapital	6.300.000	500.000	6.800.000	- 500.000	6.300.000
Kapitalske rezerve	4.000.000	100.000	4.100.000	- 100.000	4.000.000
Rezerve iz dobička	200.000	50.000	250.000	- 50.000	200.000
Presežek nad nabavno vrednostjo poslovne združitve	-	-	-	252.000	252.000
Manjšinski delež	-	-	-	138.000	138.000

Vir: lastno delo.

4.1.2 Sorazmerno konsolidiranje

Podjetje C kupi 30-odstotni delež v podjetju D za 200.000 EUR. Podjetje C obvladuje podjetje D skupaj še z dvema drugima podjetjema. Nobeno podjetje nima prevladujočega vpliva.

Bilanca stanja podjetja C je na dan prevzema sestavljena iz spodnjih sredstev in obveznosti:

- denarna sredstva v višini 1.000.000 EUR,
- opredmetena sredstva v višini 100.000 EUR,
- neopredmetena sredstva v višini 50.000 EUR,
- dolgoročne finančne naložbe v višini 200.000 EUR, ki v celoti predstavljajo dolgoročno finančno naložbo v podjetje D,
- terjatve do kupcev v višini 50.000 EUR; od tega 20.000 EUR terjatev predstavljajo terjatve do podjetja D,
- zaloge premičnin v višini 100.000 EUR,
- dolgoročni krediti od bank v višini 300.000 EUR,
- obveznosti do dobaviteljev v višini 100.000 EUR,

- osnovni kapital v višini 700.000 EUR,
- rezerve v višini 400.000 EUR.

Bilanca stanja podjetja D je na dan prevzema sestavljena iz spodnjih sredstev in obveznosti:

- denarna sredstva v višini 1.000.000 EUR,
- opredmetena sredstva v višini 200.000 EUR,
- neopredmetena sredstva v višini 130.000 EUR,
- terjatve do kupcev v višini 20.000 EUR,
- dolgoročni krediti od bank v višini 700.000 EUR,
- obveznosti do dobaviteljev v višini 50.000 EUR; od tega 20.000 EUR obveznosti predstavlja obveznost do podjetja A,
- osnovni kapital v višini 500.000 EUR,
- rezerve v višini 100.000 EUR.

Na dan prevzema je poštena vrednost opredmetenih sredstev podjetja D za 10.000 EUR višja od njihove knjigovodske vrednosti, torej znaša 210.000 EUR. Pri drugih sredstvih in obveznostih podjetja D sta knjigovodska in poštena vrednost usklajeni.

Delež podjetja C v podjetju D znaša 30 %, zato je v sorazmerno konsolidacijo vključenih 30 % sredstev in obveznosti do virov sredstev podjetja D, ki jih zmanjšamo v višini medsebojnih terjatev in obveznosti med podjetjema C in D. V konsolidirano bilanco stanja so vključena vsa sredstva in obveznosti do virov sredstev, razen medsebojne terjatve in obveznosti med podjetjema C in D. Te so izločene v 30-odstotnem deležu, 70 % medsebojnih terjatev in obveznosti pa se prizna, saj te predstavljajo terjatve in obveznosti do drugih dveh lastnikov podjetja D.

4.1.2.1 Primer dobrega imena

Dobro ime se izračuna na podlagi nakupnega zneska, deleža, ki ga je podjetja C pridobilo z nakupom, vrednosti kapitala podjetja D in razliko med knjigovodsko in pošteno vrednostjo sredstev in obveznosti podjetja D.

Iz tega sledi, da dobro ime v tem primeru znaša:

$$DI = 200.000 \text{ EUR} - 30 \% * (500.000 \text{ EUR} + 100.000 \text{ EUR} + 10.000 \text{ EUR}) = 17.000 \text{ EUR} \quad (5)$$

Postopek sestave konsolidirane bilance stanja v primeru dobrega imena:

- Denarna sredstva podjetja C se vključijo v celoti, denarna sredstva podjetja D pa v 30-odstotnem deležu, kar pomeni, da je vrednost denarnih sredstev v konsolidirani bilanci stanja enaka 1.300.000 EUR.

- Opredmetena sredstva podjetja C se vključijo v celoti, kar pomeni v višini 100.000 EUR. Poštena vrednost opredmetenih sredstev podjetja D se v konsolidacijo vključi v sorazmernem delu, torej 30 % poštene vrednosti opredmetenih sredstev, kar znaša 63.000 EUR. V konsolidirani bilanci stanja so opredmetena sredstva zajeta v višini 163.000 EUR.
- Dolgoročne finančne naložbe podjetja C se izločijo v celoti, torej 200.000 EUR, saj celotna vrednost predstavlja naložbo v podjetje D.
- Neopredmetena sredstva podjetja C se vključijo v celoti, neopredmetena sredstva podjetja D pa le v 30-odstotnem deležu. V konsolidirani bilanci stanja imajo torej neopredmetena sredstva vrednost 89.000 EUR.
- Terjatve do kupcev podjetja C v višini 50.000 EUR in sorazmerni del terjatev podjetja D, zmanjšan za 30 % medsebojnih terjatev med podjetjema, predstavlja znesek terjatev v konsolidirani bilanci stanja skupine C, ki je enak vrednosti 50.000 EUR.
- Zaloge premičnin podjetja C so vključene v celoti, to je v višini 100.000 EUR.
- Dolgoročni krediti od bank podjetja C so vključeni v celoti, krediti podjetja D pa v sorazmernem delu, kar predstavlja vrednost 510.000 EUR.
- Obveznosti do dobaviteljev podjetja C v višini 100.000 EUR in sorazmerni del obveznosti do dobaviteljev podjetja D, zmanjšanih za 30 % medsebojnih obveznosti med podjetjema, predstavlja znesek obveznosti v konsolidirani bilanci stanja skupine C, ki je enak 109.000 EUR.
- Osnovni kapital podjetja D se izloči v celoti, v konsolidirani bilanci se pripozna le osnovni kapital podjetja C, ki znaša 700.000 EUR.
- Rezerve podjetja D se izločijo v celoti, pripoznajo se le rezerve podjetja C, ki znašajo 400.000 EUR.

Tabela 6 predstavlja posamični bilanci stanja podjetja C (drugi stolpec) in podjetja D (tretji stolpec) ter seštevke sredstev in obveznosti iz posamičnih bilanc stanja (četrti stolpec). V petem stolpcu je prikazana konsolidacijska izločitev medsebojnih razmerij, v zadnjem stolpcu pa je prikazana konsolidirana bilanca stanja skupine C.

Tabela 6: Bilanca stanja podjetja C in podjetja D in konsolidirana bilanca stanja skupine C v primeru dobrega imena (v EUR)

	PODJETJE C	PODJETJE D	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA C
SKUPAJ SREDSTVA	1.500.000	1.350.000	2.850.000	- 1.131.000	1.719.000
Opredmetena sredstva	100.000	200.000	300.000	- 137.000	163.000
Neopredmetena sredstva	50.000	130.000	180.000	- 91.000	89.000

se nadaljuje

	PODJETJE C	PODJETJE D	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA C
Dolgoročne finančne naložbe	200.000	-	200.000	- 200.000	-
Terjatve do kupcev	50.000	20.000	70.000	- 20.000	50.000
Zaloge premičnin	100.000	-	100.000	-	100.000
Denarna sredstva	1.000.000	1.000.000	2.000.000	- 700.000	1.300.000
Dobro ime			-	17.000	17.000
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	1.500.000	1.350.000	2.850.000	- 1.131.000	1.719.000
Dolgoročni krediti od bank	300.000	700.000	1.000.000	- 490.000	510.000
Obveznosti do dobaviteljev	100.000	50.000	150.000	- 41.000	109.000
Osnovni kapital	700.000	500.000	1.200.000	- 500.000	700.000
Rezerve	400.000	100.000	500.000	- 100.000	400.000

Vir: lastno delo.

4.1.2.2 Primer presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve

Podjetje C je za nakup 30-odstotnega deleža v podjetju D plačalo 50.000 EUR. Osnovni kapital podjetja C je enak 700.000 EUR. Ostali podatki so enaki kot v zgornjem primeru dobrega imena.

V tem primeru je dobro ime negativno, zato v konsolidirano bilanco stanja namesto dobrega imena vnesemo presežek nad nabavno vrednostjo poslovne združitve.

Izračun presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve temelji na podlagi nakupnega zneska, deleža, ki ga je podjetja C pridobilo z nakupom, vrednosti kapitala podjetja D in razliko med knjigovodsko in pošteno vrednostjo sredstev in obveznosti podjetja D. Izračun:

$$-(50.000 \text{ EUR} - 30 \% * (500.000 \text{ EUR} + 100.000 \text{ EUR} + 10.000 \text{ EUR})) = 133.000 \text{ EUR (6)}$$

Postopek priprave konsolidirane bilance stanja v primeru presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve:

Postopek priprave konsolidirane bilance stanja v primeru presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve je enak kot v primeru dobrega imena.

Različno je le spodnje:

- postavke za dobro ime se ne vključijo;
- vključi se postavka presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve;
- osnovna vrednost kapitala podjetja C se spremeni iz 700.000 EUR na 550.000 EUR;
- dolgoročna finančna naložba podjetja C se spremeni iz 200.000 EUR na 50.000 EUR.

Tabela 7 predstavlja posamični bilanci stanja podjetja C (drugi stolpec) in podjetja D (tretji stolpec) ter seštevke sredstev in obveznosti iz posamičnih bilanc stanja (četrti stolpec). V petem stolpcu je prikazana konsolidacijska izločitev medsebojnih razmerij, v zadnjem stolpcu pa je prikazana konsolidirana bilanca stanja skupine C.

Postavka presežka nad nabavno vrednostjo poslovne združitve je vsebinsko prihodek.

Tabela 7: Bilanca stanja podjetja C in podjetja D in konsolidirana bilanca stanja skupine C v primeru presežka nad nabavno vrednostjo (v EUR)

	PODJETJE C	PODJETJE D	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA C
SKUPAJ SREDSTVA	1.350.000	1.350.000	2.700.000	- 998.000	1.702.000
Opredmetena sredstva	100.000	200.000	300.000	- 137.000	163.000
Neopredmetena sredstva	50.000	130.000	180.000	- 91.000	89.000
Dolgoročne finančne naložbe	50.000	-	50.000	- 50.000	-
Terjatve do kupcev	50.000	20.000	70.000	- 20.000	50.000
Zaloge premičnin	100.000	-	100.000	-	100.000
Denarna sredstva	1.000.000	1.000.000	2.000.000	- 700.000	1.300.000
SKUPAJ OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	1.350.000	1.350.000	2.700.000	- 998.000	1.702.000
Dolgoročni krediti od bank	300.000	700.000	1.000.000	- 490.000	510.000
Obveznosti do dobaviteljev	100.000	50.000	150.000	- 41.000	109.000

se nadaljuje

Tabela 7: Bilanca stanja podjetja C in podjetja D in konsolidirana bilanca stanja skupine C v primeru presežka nad nabavno vrednostjo (v EUR)(nad.)

	PODJETJE C	PODJETJE D	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA C
Osnovni kapital	550.000	500.000	1.050.000	- 500.000	550.000
Rezerve	400.000	100.000	500.000	- 100.000	400.000
Presežek nad nabavno vrednostjo poslovne združitve	-	-	-	133.000	133.000

Vir: lastno delo.

4.2 Izkaz poslovnega izida

4.2.1 Popolna konsolidacija

Podjetje A je za nakup 100-odstotnega deleža podjetja B. Z nakupom je nastala skupina A, ki jo sestavlja obvladujoče podjetje (podjetje A) in eno odvisno podjetje (podjetje B).

Izkaz poslovnega izida podjetja A je na dan prevzema sestavljen iz prihodkov in odhodkov:

- prihodki od prodaje proizvodov v višini 200.000 EUR,
- prihodki od prodaje storitev v višini 5.000 EUR, od tega 3.000 EUR predstavljajo prihodki od prodaje storitev podjetju B;
- prihodki iz obresti 100.000 EUR, od tega 10.000 EUR predstavljajo prihodki iz obresti od posojila, danega podjetju B;
- odhodki za obresti v višini 20.000 EUR,
- administrativni stroški v višini 10.000 EUR,
- amortizacija v višini 30.000 EUR,
- dobiček iz rednega poslovanja v višini 245.000 EUR,
- davek iz dohodka pravnih oseb v višini 46.000 EUR,
- čisti dobiček v višini 199.000 EUR.

Izkaz poslovnega izida podjetja B je na dan prevzema sestavljen iz prihodkov in odhodkov:

- prihodki od prodaje proizvodov v višini 100.000 EUR,
- prihodki iz obresti 60.000 EUR,
- odhodki za obresti v višini 15.000 EUR, od tega 10.000 EUR predstavljajo odhodki za obresti od posojila, prejetega od podjetja A,

- administrativni stroški v višini 12.000 EUR, od tega 3.000 EUR predstavljajo stroški, plačani podjetju A,
- amortizacija v višini 10.000 EUR,
- dobiček iz rednega poslovanja v višini 123.000 EUR,
- davek iz dohodka pravnih oseb v višini 23.000 EUR,
- čisti dobiček v višini 100.000 EUR.

Postopek sestave konsolidiranega izkaza poslovnega izida v primeru nakupa 100-odstotnega deleža:

- prihodki od prodaje proizvodov obeh podjetij se vključijo v celoti, torej v višini 300.000 EUR;
- prihodki od prodaje storitev podjetja A se ne vključijo v celoti, ker 3.000 EUR prihodkov predstavljajo prodane storitve podjetju B in zato se ta del izloči. Prihodki od prodaje storitev so torej prikazani v višini 2.000 EUR;
- prihodki iz obresti se prav tako ne vključijo v celoti, saj 10.000 EUR predstavljajo obresti iz medsebojnega kredita in se ta del izloči. Prihodki iz obresti so v konsolidiranem izkazu poslovnega izida torej predstavljeni v višini 150.000 EUR;
- odhodki za obresti tudi niso vključeni v celoti, ampak le v višini 25.000 EUR, saj 10.000 EUR predstavljajo odhodki za obresti iz medsebojnega kredita;
- administrativni stroški so vključeni le v višini 19.000 EUR, ker 3.000 EUR predstavljajo stroški medsebojnih storitev;
- amortizacija obeh podjetij je vključena v celoti, torej v višini 40.000 EUR;
- dobiček iz rednega poslovanja je v konsolidiranem izkazu poslovnega izida torej 368.000 EUR;
- davek iz odhodka pravnih oseb znaša 69.000 EUR;
- čisti dobiček po odštetem davku iz dohodka pravnih oseb znaša 299.000 EUR.

Tabela 8 predstavlja posamična izkaza poslovnega izida podjetja A (drugi stolpec) in podjetja B (tretji stolpec) ter seštevek prihodkov in odhodkov iz posamičnih izkazov poslovnega izida (četrti stolpec). V petem stolpcu je prikazana konsolidacijska izločitev medsebojnih razmerij, v zadnjem stolpcu pa je prikazan konsolidiran izkaz poslovnega izida skupine A.

Tabela 8: Izkaz poslovnega izida podjetja A in podjetja B in konsolidirani izkaz poslovnega izida skupine A v primeru nakupa 100-odstotnega deleža (v EUR)

	PODJETJE A	PODJETJE B	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA A
Prihodki od prodaje proizvodov	200.000	100.000	300.000	–	300.000
Prihodki od prodaje storitev	5.000	–	5.000	3.000	2.000
Prihodki iz obresti	100.000	60.000	160.000	10.000	150.000
Odhodki za obresti	20.000	15.000	35.000	10.000	25.000
Administrativni stroški	10.000	12.000	22.000	3.000	19.000
Amortizacija	30.000	10.000	40.000	–	40.000
Dobiček iz rednega poslovanja	245.000	123.000	368.000	–	368.000
Davek iz dohodka pravnih oseb	46.000	23.000	69.000	–	69.000
Čisti dobiček	199.000	100.000	299.000	–	299.000

Vir: lastno delo.

4.2.2 Sorazmerno konsolidiranje

Podjetje C kupi 30-odstotni delež v podjetju D. Podjetje C obvladuje podjetje D skupaj še z dvema drugima podjetjema. Nobeno podjetje nima prevladujočega vpliva.

Izkaz poslovnega izida podjetja C je na dan prevzema sestavljen iz spodnjih prihodkov in odhodkov:

- prihodki od prodaje proizvodov v višini 200.000 EUR,
- prihodki od prodaje storitev v višini 5.000 EUR, od tega 3.000 EUR predstavljajo prihodki od prodaje storitev podjetju B,
- prihodki iz obresti 100.000 EUR, od tega 10.000 EUR predstavljajo prihodki iz obresti od posojila, danega podjetju B,
- odhodki za obresti v višini 20.000 EUR,
- administrativni stroški v višini 10.000 EUR,
- amortizacija v višini 30.000 EUR,
- dobiček iz rednega poslovanja v višini 245.000 EUR,

- davek iz dohodka pravnih oseb v višini 46.000 EUR,
- čisti dobiček v višini 199.000 EUR.

Izkaz poslovnega izida podjetja D je na dan prevzema sestavljen iz spodnjih prihodkov in odhodkov:

- prihodki od prodaje proizvodov v višini 100.000 EUR,
- prihodki iz obresti 60.000 EUR,
- odhodki za obresti v višini 15.000 EUR, od tega 10.000 EUR predstavljajo odhodki za obresti od posojila, prejetega od podjetja A,
- administrativni stroški v višini 12.000 EUR, od tega 3.000 EUR predstavljajo stroški plačani podjetju A,
- amortizacija v višini 10.000 EUR,
- dobiček iz rednega poslovanja v višini 123.000 EUR,
- davek iz dohodka pravnih oseb v višini 23.000 EUR,
- čisti dobiček v višini 100.000 EUR.

Postopek sestave konsolidiranega izkaza poslovnega izida v primeru nakupa 30-odstotnega deleža:

- prihodki od prodaje proizvodov podjetja C se vključijo v celoti, prihodki od prodaje proizvodov podjetja D pa le v 30-odstotnem deležu, torej prihodki od prodaje proizvodov v konsolidiranem izkazu poslovnega izida znašajo 230.000 EUR;
- prihodki od prodaje storitev podjetja C se ne vključijo v celoti, ker 3.000 EUR prihodkov predstavljajo prodane storitve podjetju D in zato se sorazmerni del teh prihodkov izloči. Prihodki od prodaje storitev so torej prikazani v višini 4.100 EUR;
- prihodki iz obresti se prav tako ne vključijo v celoti, saj 10.000 EUR predstavljajo obresti iz medsebojni kredita in se sorazmerni del teh obresti izloči poleg sorazmernega dela prihodkov od obresti podjetja D. Prihodki iz obresti so v konsolidiranem izkazu poslovnega izida torej predstavljeni v višini 115.000 EUR;
- odhodki za obresti tudi niso vključeni v celoti, ampak le v višini 21.500 EUR, saj 10.000 EUR predstavljajo odhodki za obresti iz medsebojnega kredita, zato je sorazmerni del tega zneska treba izločiti, izloči pa se tudi sorazmerni del odhodkov za obresti podjetja D;
- administrativni stroški so vključeni le v višini 12.700 EUR, ker 3.000 EUR predstavljajo stroški medsebojnih storitev, ki jih je treba izločiti v sorazmernem delu, izloči pa se tudi sorazmerni del administrativnih stroškov podjetja D;
- amortizacija podjetja C je vključena v celoti, amortizacija podjetja C pa v 30-odstotnem deležu, torej v konsolidiranem izkazu poslovnega izida znaša 33.000 EUR;
- dobiček iz rednega poslovanja je v konsolidiranem izkazu poslovnega izida torej 281.900 EUR;
- davek iz odhodka pravnih oseb znaša 52.900 EUR;

– čisti dobiček po odštetem davku iz dohodka pravnih oseb znaša 229.000 EUR.

Tabela 9 predstavlja posamična izkaza poslovnega izida podjetja C (drugi stolpec) in podjetja D (tretji stolpec) ter seštevek prihodkov in odhodkov iz posamičnih izkazov poslovnega izida (četrti stolpec). V petem stolpcu je prikazana konsolidacijska izločitev medsebojnih razmerij, v zadnjem stolpcu pa je prikazan konsolidiran izkaz poslovnega izida skupine C.

Tabela 9: Izkaz poslovnega izida podjetja C in podjetja D in konsolidirani izkaz poslovnega izida skupine C v primeru nakupa 30-odstotnega deleža (v EUR)

	PODJETJE C	PODJETJE D	SEŠTEVEK SOLO PODJETIJ	IZLOČITEV	SKUPINA C
Prihodki od prodaje proizvodov	200.000	100.000	300.000	70.000	230.000
Prihodki od prodaje storitev	5.000	–	5.000	900	4.100
Prihodki iz obresti	100.000	60.000	160.000	45.000	115.000
Odhodki za obresti	20.000	15.000	35.000	13.500	21.500
Administrativni stroški	10.000	12.000	22.000	9.300	12.700
Amortizacija	30.000	10.000	40.000	7.000	33.000
Dobiček iz rednega poslovanja	245.000	123.000	368.000	86.100	281.900
Davek iz dohodka pravnih oseb	46.000	23.000	69.000	16.100	52.900
Čisti dobiček	199.000	100.000	299.000	–	229.000

Vir: lastno delo.

4.3 Ugotovitve in priporočila

Skozi zgornja poglavja lahko ugotovimo, da je konsolidacija zapleten proces, za izvedbo katerega je potrebno imeti precej znanja, časa in natančnosti. Nepoznavanje predpisov in standardov lahko privede do napačne izdelave konsolidiranih računovodskih izkazov, ki prikažejo precej drugačne informacije od resničnih. S tem nimajo negativnega vpliva le na odločitve podjetij v skupini, ampak tudi na odločitve morebitnih vlagateljev in zunanjih

uporabnikov konsolidiranih računovodskih izkazov. Zaradi zahtevnosti priprave sem mnenja, da je pred začetkom konsolidiranja potrebno podrobno spoznati področje konsolidacije in zakone ter standarde, ki to področje urejajo. To lahko zaposleni v podjetjih, ki se oziroma se bodo s konsolidacijo ukvarjali, dosežejo z različnimi izobraževanji s tega področja ali s prebiranjem literature in standardov.

Preden se lotimo procesa konsolidacije je ključnega pomena razumevanje namena in obsega konsolidiranih računovodskih izkazov, ki bodo s procesom nastali. Omenjeni izkazi torej združujejo finančne rezultate posameznih podjetij v skupini v skupne računovodske izkaze. Njihov namen je resnično in pošteno prikazati finančni položaj, poslovni izid, denarne tokove, gibanje kapitala in vseobsegajoči donos skupine podjetij. Konsolidirane računovodske izkaze običajno pripravi obvladujoča družba, bistveno pa je, da so poleg nje v njih vključene vse njene domače in tuje odvisne družbe.

Nato je potrebno ugotoviti, kakšen vpliv ima obvladujoče podjetje na povezano podjetje, saj se na podlagi tega določi metodo konsolidiranja. V primeru uporabe napačne metode informacije v konsolidiranih računovodskih izkazih precej odstopajo od resničnih. Pomembno je torej dobro poznati razmerja med podjetji in vpliv obvladujočega podjetja na odvisne družbe, da konsolidirani računovodski izkazi odražajo pravilne lastniške deleže obvladujoče družbe in neobvladujoče deleže.

Nato lahko nadaljujemo z naslednjimi koraki. Najprej združimo podobne postavke iz posamičnih računovodskih izkazov podjetij v skupini in s tem dobimo zbirne računovodske izkaze. Iz teh izkazov nato izločimo ustrezen del kapitala, vnesemo dobro ime, manjšinski delež med kapital, izločimo pa še medsebojne transakcije. To so ključni koraki pri pripravi konsolidiranih računovodskih izkazov. Pomembno je, da vsa podjetja, med katerimi je prišlo do transakcije, transakcijo poročajo in da se jo pri vseh podjetjih tudi izloči. Pri skupinah podjetij, kjer ni veliko medsebojnih transakcij, z izločitvami redko prihaja do težav. Nasprotno pa je pri skupinah podjetij z veliko medsebojnimi transakcijami, saj lahko eno podjetje medsebojno transakcijo poroča, drugo ne ali pa jo eno podjetje poroča v napačni vrednosti ali v napačnem obdobju. Zaradi lažjega usklajevanja in manj napak ob poročanju za določeno obdobje menim, da bi morala podjetja medsebojne transakcije usklajevati že tekom določenega obdobja in ne le ob koncu. Oblikujejo lahko tudi ločene konte za podjetja v skupini, na katere nato knjižijo samo medsebojne transakcije in tako zagotovijo večjo preglednost.

Za podjetja v skupini je priporočljivo, da avtomatizirajo proces konsolidacije, saj se z zmanjšanjem števila ročnih vnosov zmanjša tudi število napak. Vendar pa je avtomatiziran proces najprej potrebno natančno stestirati in preveriti. Priporočljivo je uvesti tudi kontrole na način, da morajo biti odhodki zaradi medsebojne transakcije enega podjetja enaki prihodkom zaradi medsebojne transakcije drugega podjetja in enako za medsebojne terjatve in obveznosti.

Skupine podjetij ne vključujejo vedno samo podjetij iz iste panoge, zato konsolidirani izkazi pogosto niso primerljivi z izkazi ostalih podjetij iz te panoge. Menim, da bi morala podjetja h konsolidiranim računovodskim izkazom dodati razkritja, ki bi vsebovala informacije o poslovanju različnih poslovnih segmentov znotraj skupine.

Znanje s področja konsolidacije pa je potrebno tudi pri branju konsolidiranih računovodskih izkazov. Ker se mnoge informacije z združitvijo izkazov izgubijo ali prikrijejo, je priporočljivo, da se poleg konsolidiranih spremlja tudi posamične računovodske izkaze. Samo tako lahko razumemo poslovanje skupine podjetij v celoti in sprejemamo pravilne odločitve.

5 SKLEP

Zaradi razvoja gospodarstva in pridobivanja konkurenčnosti vse pogosteje prihaja do združevanj podjetij. V primeru dveh samostojnih podjetij, katerih poslovanje je neodvisno med seboj, posamični računovodski izkazi prikazujejo njuno finančno stanje. Če pa gre za obvladujoče in odvisno podjetje, lahko obvladujoče podjetje vpliva na poslovanje odvisnega podjetja. S tem vpliva tudi na njegovo finančno stanje, zato so posamični računovodski izkazi odvisnega podjetja lahko precej drugačni od izkazov, ki bi bili v primeru, da bi bilo podjetje samostojno. Za odločanje o poslovanju podjetja in za pošten in pravilen prikaz računovodskih informacij je tako treba spremljati vsa podjetja, ki predstavljajo skupino.

Posamične računovodske izkaze podjetij v skupini zato združujemo in ta postopek se imenuje konsolidacija. V postopku konsolidacije nastanejo konsolidirani računovodski izkazi, ki imajo precej večji pomen kot posamični računovodski izkazi, njihov pomen pa se z večanjem števila poslovnih dogodkov še povečuje. Konsolidirane računovodske izkaze sestavljajo konsolidirana bilanca stanja, konsolidirani izkaz poslovnega izida, konsolidirani izkaz gibanja kapitala, konsolidirani izkaz denarnih tokov in konsolidirani izkaz vseobsegajočega donosa. Našteti izkazi delničarjem, regulatornim organom, poslovodstvu in posojilodajalcem prikazujejo ključne informacije o delovanju skupine podjetij.

Čeprav je skupina podjetij v ZGD-1, MSRP in SRS različno opredeljena, je vsem predpisom skupno to, da skupino predstavljajo kot sestavo obvladujočega podjetja in enega ali več odvisnih podjetij.

Razlogov za konsolidiranje je poleg zakonske obveze veliko, saj prinaša številne prednosti, kot so celostni pregled na finančno uspešnost skupine podjetij, višja motivacija, jasno zastavljeni cilji in tudi drugi. Poleg vseh prednosti pa so prisotne tudi slabosti, saj konsolidiranje zahteva veliko časa, dela, visoke stroške in drugo, zato si podjetja prizadevajo, da konsolidiranih izkazov ne uporabijo zgolj za poročanje, ampak tudi za pomoč pri načrtovanju poslovanja, sprejemanju odločitev in pridobivanje informacij.

Cilj mojega magistrskega dela je bil odgovoriti na v uvodu zastavljena tri vprašanja.

Konsolidacija je torej postopek združevanja posamičnih računovodskih izkazov podjetij v skupini, z namenom izdelave konsolidiranih računovodskih izkazov. Konsolidirani računovodski izkazi uporabnikom, investitorjem in lastnikom podajo več pomembnih informacij v zvezi s podjetjem v skupini, kakor jih podajo posamični računovodski izkazi posameznega podjetja.

Pri pripravi konsolidiranih računovodskih izkazov lahko uporabimo eno izmed treh teorij konsolidiranja, odvisno od tega, na katere uporabnike konsolidiranih računovodskih izkazov se želimo osredotočiti. Teorije ločimo na interesno teorijo, teorijo obvladujočega podjetja in teorijo enotnega podjetja, ki je v Sloveniji najpogostejša. Glede na vrsto združitve podjetij pa določimo še metodo, s katero bomo izvedli konsolidiranje. Vsaka od metod ima določene postopke in korake, ki jih je za pripravo konsolidiranih računovodskih izkazov treba upoštevati. Ločimo metodo popolnega konsolidiranja, kapitalsko metodo in sorazmerno metodo. Popolna konsolidacija se uporablja v primeru večinskega vpliva obvladujočega podjetja na odvisno podjetje, kapitalska metoda v primeru pridruženih podjetij in skupnih aranžmajev, torej v primeru, ko ima obvladujoče podjetje pomemben, ne pa prevladujoč vpliv, sorazmerna metoda pa se uporablja v primeru skupaj obvladovanih podjetij. Popolno konsolidiranje in sorazmerno konsolidiranje se glede na vsebino in čas delita še na metodo verižnega konsolidiranja in metodo hkratnega konsolidiranja.

Pri postopku popolne konsolidacije je najprej potrebno računovodske izkaze tujih odvisnih podjetij prevesti v poročevalsko valuto obvladujočega podjetja. Nato je treba konsolidirati kapital, izločiti medsebojne terjatve, obveznosti, prihodke in odhodke, izločiti vmesne dobičke in izgube, izločiti dividende med podjetji v skupini in obračunati odložene davke. Razlika med postopkom popolne konsolidacije in sorazmerne konsolidacije je le v tem, da se s popolno konsolidacijo zajamejo vsa sredstva in obveznosti odvisnega podjetja, s postopkom sorazmerne konsolidacije pa le tisti del sredstev in obveznosti podjetja, ki pripada skupini. Pri popolni konsolidaciji se obračuna še manjšinski delež, kar pa za sorazmerno konsolidacijo ne velja.

Poleg visokih stroškov in zahtevanega znanja ter časa se pri pripravi konsolidiranih računovodskih izkazov soočamo s številnimi izzivi. Do prvega pridemo že ob izboru prave teorije in metode konsolidiranja, pretvorbe posamičnih izkazov v poročevalsko valuto ter uskladitve računovodskih politik in usmeritev vseh podjetij v skupini. Nato se izzivi pojavijo še pri vnosu vseh izločitev medsebojnih razmerij, pri pravilnem izračunu izločitev, glede na delež v kapitalu in mnogo drugih. Za uspešno konsolidiranje zato potrebujemo precej znanja in natančnosti.

S pripravo magistrskega dela sem ugotovila, da konsolidirani računovodski izkazi ne prinašajo le prednosti, temveč tudi slabosti. Konsolidirane izkaze si lahko tisti, ki znanja o branju teh izkazov nimajo, razlagajo napačno. Številne informacije se lahko v konsolidiranih

računovodskih izkazih izgubijo oziroma prikrijejo, zato je pomembno, da lastniki, vlagatelji in ostali uporabniki poleg konsolidiranih izkazov spremljajo tudi posamične računovodske izkaze, da dobijo pravo sliko o poslovanju podjetja.

LITERATURA IN VIRI

1. AccountingTools. (2023, 7. oktober). *Consolidated financial statements definition*. Pridobljeno 15. novembra 2023 s <https://www.accountingtools.com/articles/what-are-consolidated-financial-statements.html>
2. AccountsIQ. (2024). *Consolidated financial statements*. Pridobljeno 15. januarja 2024 s <https://www.accountsiq.com/accounting-glossary/what-are-consolidated-financial-statements/#:~:text=Consolidated%20financial%20statements%20are%20the,cash%20flow%2C%20and%20financial%20position>
3. Atrill, P. in McLanney, E. (2002). *Financial Accounting for Non-specialists*. Prentice Hall – Financial Times.
4. Data, d. o. o. (2016, 28. julij). *Kaj je povezana družba?* [objava na blogu]. Pridobljeno 15. januarja 2024 s <https://data.si/blog/kaj-je-povezana-druzba/>
5. Epstein, L. (2004). *Reading Financial Reports for Dummies*. Wiley Publishing.
6. Haller, A. (2003). *International Accountig*. Thomson Leastning.
7. IFRS Foundation. (brez datuma). *IFRS 3 – Business Combinations*. Pridobljeno 15. novembra 2023 s <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-3-business-combinations.html/content/dam/ifrs/publications/html-standards/english/2024/issued/ifrs3/>
8. Kenton, W. (2020, 27. november). *Consolidate: What It Means in Business and Finance*. Pridobljeno 1. februarja 2024 s [https://www.investopedia.com/terms/c/consolidate.asp#:~:text=Key%20Takeaways-,To%20consolidate%20\(consolidation\)%20is%20to%20combine%20assets%2C%20liabilities%2C,umbrella%20of%20a%20parent%20company](https://www.investopedia.com/terms/c/consolidate.asp#:~:text=Key%20Takeaways-,To%20consolidate%20(consolidation)%20is%20to%20combine%20assets%2C%20liabilities%2C,umbrella%20of%20a%20parent%20company)
9. Kenton, W. (2024, 28. januar). *Consolidated Financial Statements: Requirements and Examples*. Pridobljeno 1. februarja 2024 s <https://www.investopedia.com/terms/c/consolidatedfinancialstatement.asp>
10. Kunšek, M. (2010, 2. marec). *Preverite, če ste zavezanci za konsolidacijo*. Pridobljeno 17. novembra 2022 s <https://www.findinfo.si/medijsko-sredisce/v-srediscu/51964>
11. Lahovnik, M. (2013). *Združitve in prevzemi podjetij*. Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani.
12. Lakner, S. (2008). *Problemi pri sestavljanju konsolidiranih računovodskih izkazov* (magistrsko delo). Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani.
13. Lušnic, K. (2009). *Slabitev dobrega imena po prevzemih družb*. Pridobljeno 15. januarja 2024 s https://www.klbv.si/pdf/Slabitev_dobrega_imena_po_prevzemih_druzbp.pdf
14. Marciano, J. (2024). *Consolidation Accounting 101: Exploring its Rules and Types*. Pridobljeno 15. februarja 2024 s <https://www.datarails.com/consolidation-accounting-101/>

15. Milorrie Campos, M. (2023, 4. julij). *Why Should your Company Consolidate your Financial Statements?* [objava na blogu]. Pridobljeno 15. novembra 2023 s <https://www.dvphilippines.com/blog/why-consolidate-your-financial-statements>
16. Odar, M. (2000). *Problematika prevzemov gospodarskih družb ter računovodski problemi in rešitve pri združitvah in prevzemih*. *Revizor*, (11).
17. Pavliha, J. (2021, 5. oktober). *Konsolidacija* [objava na blogu]. Pridobljeno 20. novembra 2022 s <https://pavliha.org/blog-by-id/?BlogId=35782d96-af4a-40c4-87ac-e2877b74ee29>
18. Prisljan, B. (2007a). *Izločanje prihodkov in odhodkov*. Gradivo 8. računovodske šole konsolidiranja (Uskupinjevanja). Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev.
19. Prisljan, B. (2007b). *Izločanje terjatev in obveznosti*. Gradivo 8. računovodske šole konsolidiranja (Uskupinjevanja). Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev.
20. Slovenski inštitut za revizijo. (2016). *Pravila skrbnega računovodenja 2016*. Slovenski inštitut za revizijo.
21. Slovenski računovodski standardi (SRS), Ur. l. RS, št. 129/2023.
22. Taliento, M. (2006). Measuring Goodwill: Rationales for a Possible Convergence between the Excess Profits Estimate and the Residual Value Approach. *Journal of American Academy of Business*, 10(1), 197–203.
23. Turk, I. (2004). *Finančno računovodstvo: Splošni del*. Slovenski inštitut za revizijo.
24. Turk, I. (2023). *Pojmovnik*. Pridobljeno 15. januarja 2024 s <https://www.zvezarfr.si/pripomocki/slovar/pojem/postena-vrednost-sredstva>
25. Vincek, I. (2007). *Konsolidiranje v SAP R/3 programu* (zaključno delo za strokovni naziv preizkušeni računovodja). Slovenski inštitut za revizijo.
26. Vollenweider, P. (2011, 31. avgust). *The consolidation of annual accounts in the Swiss Federal Government* (magistrsko delo). Pridobljeno 30. novembra 2023 s <https://researchportal.hkr.se/ws/portalfiles/portal/35064116/FULLTEXT01.pdf>
27. Vrankar, M. (2006). Konsolidirani (skupinski) računovodski izkazi. *IKS Revija za računovodstvo in finance*, (1/2), 147-190).
28. Vrankar, M. (2007, 8. november). Kako pravilno brati konsolidirane računovodske izkaze. *Finance*. Pridobljeno 15. novembra 2022 s <https://www.finance.si/195928/Kako-pravilno-brati-konsolidirane-racunovodske-izkaze>
29. Vrankar, M. (2011). Konsolidirani (skupinski) računovodski izkazi. *IKS Revija za računovodstvo in finance*, (1/2), 189-223.
30. Vrankar, M. (2013). Postopki konsolidiranja. *IKS Revija za računovodstvo in finance*, (4), 19–35.
31. Vuk, A. (2011). *Vpliv sprememb prenovljenih računovodskih standardov na konsolidiranje računovodskih izkazov* (magistrsko delo). Ekonomska fakulteta Univerze v Ljubljani.
32. Wild, K. (2004). *Business combinations*. A guide to IFRS 3. Deloitte Touche Tohmatsu Studio
33. Zadel, I. (2023). *Priprava konsolidacije po MSRP*. Verlag Dasöfer, d. o. o.
34. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Ur. l. RS, št. 65/09, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12 in 44/13.